

ΕΣΤΙΑ

Παύλος
Π.
Στ.
ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

1878

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6.—ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ
ΛΑΥΡΕΙΟΥ
ΑΥΣΩΝ ΑΡΙΘ.

ΑΘΗΝΗΣ

Γραφείον της 'Εστίας, 'Οδός Σαδίου, 6

1878

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πέμπτος

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰαννουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Στυδίου, 6.

14 Μαΐου 1878

ΠΑΝΟΜΟΙΟΥΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑ

Ἡ ἀνωτέρω ὑπογραφή τοῦ γενναίου ἀρχιμανδρίτου ἐλη- φθη ἐκ μακρῆς ἐπιστολῆς γραφείσης ἐν Ἀχλαδοκάμπῳ, τῇ 10 Ἰουλίου 1822, παρ' αὐτοῦ καὶ τῶν ἀειμνήστων Δημη- τρίου Ἰψηλάντου, Περδρῆμπεη, Θεοδώρου Κολοκοτρώνη καὶ Παναγιώτου Κρεββατᾶ καὶ ἀπειλουνθείσης «Πρὸς τοὺς φιλογενεῖς πατριώτας, εἰς Ζάκυνθον.» Διὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἣς τὸ πρωτότυπον εὑρίσκεται εἰς χεῖρας τοῦ κ. Δ. Στεφάνου, περιγράφεται ἡ οὐκ ἐν τῷ τότε κατὰστασις τῆς Ἑλλάδος, καὶ ζητεῖται βοήθεια παρὰ τῶν Ζακυνθίων εἰς «μπαροῦτι, μολόδι καὶ χαρτί.» Σ. τ. Δ.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΟΛΟΜΒΟΣ

βίος αὐτοῦ καὶ ἀνακαλύψεις.

[Μετάφρασις Α. Μ.]

Συνήχησιν καὶ τίτλος 161 σελ. 289.

Ε'

Τρίτη Ὀαλασσοπορία.

Ἡ Γρῆς, ἡ ἀμερικανικὴ Ἠπειρος, αἱ νῆσοι Ταβάγο, Γρανάδα, Μαργαρίτα καὶ Κουβάγο.

Ὁ μέγας Ὀαλασσοπόρος δὲν ἀπεθαρρύνθη ἐκ τῆς ἀχαριστίας τῶν συμπολιτῶν του. Κατ' αὐτὸν ἡ κυρία καὶ μεγάλη ἀποστολὴ ἐξεπληρώθη, ἔμεινε ὁμοῦς νὰ ἐκπληρωθῇ καὶ ἡ μικρὰ ἢ ἀνθρωπίνη. Ὁ Χριστοφόρος Κολόμβος, πρέπει νὰ εἰπώμεν, ἄνευ κινδύνου νὰ ἐλαττώσωμεν τὴν ὀφειλὴν τῆς εὐγνωμοσύνης, ἢν οἱ μεταγενέστεροι ὀφείλουσι πρὸς τὴν μνήμην του, ἦτο ἀνὴρ ἐμπεφορημένος ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῶν χρόνων ἐν οἷς ἔζη. Ἄνευροπόλει πλοῦτη καὶ δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τοὺς ὄπαδούς του ἔτε δ' ἐπερατώθη τὸ μέγα αὐτοῦ ἔργον ἀποκλειστικῶς ἐνησχολήθη εἰς ἀνεύρεσιν τοῦ χρυσοῦ, ὅστις ἠδύνατο νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἴσον καὶ δὴ ἀνώτερον ὄλων ἐκείνων τῶν εὐγενῶν Ἰσπανῶν, οἵτινες ἐξηυτέλιζον ἤδη τὴν ἐπιχειρήσιν, διότι δὲν εὔρον τὰ πλοῦτη, τὰ ὅποια ἠλπίζον νὰ εὔρωσιν.

Οὕτω κατέγινε μετὰ σπουδῆς νὰ ὀργανώσῃ τρίτην Ὀαλασσοπορίαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἰσπανικῆς κυβερνήσεως. Μετὰ δυσκολίας κατενίκησε τὴν κακεντρέχειαν τῶν ἐλθρῶν του, οὔτε ὁμοῦς οἱ κόποι, οὐδὲ παρεσκευάζε διὰ τὸ μέλλον, οὔτε αἱ διαβολαί, ἀς κατεσίγα ἐν τῷ παρόντι, ἀνεγκλίτισαν αὐτόν. Τῇ 30 Μαΐου 1498 διέφυγεν ὄλας τὰς ἐνοχλήσεις, τὰς παντοειδεῖς, ἀς

ἐδοκίμασεν ἀφ' ἧς ἐπανήλθεν εἰς Ἰσπανίαν. Καίπερ δὲ νοσῶν, ἀπέπλευσε μετὰ 8 πλοίων, ἐφ' ὧν ἐπέβησεν 60 ναύτας καὶ 100 πεζοὺς, 40 ἵππεις, 50 ἐργάτας, 20 μεταλλευτὰς, 20 ἐργάτας διαφόρων ἐπαγγελμάτων καὶ μουσικούς ἔτι ἐν ἐνὶ λόγῳ ὄλα τὰ στοιχεῖα πρὸς ἴδρυσιν νέας σπουδαίας ἀποικίας, ἧς παρεσκευάσε τὸ μέλλον ἐπιτυχῶν ἐκ τοῦ Βασιλέως τὴν διαταγὴν ὅπως πάσαι αἱ θανατικαὶ ποιναί, αἱ ἐν χρήσει ἐν τῇ Ἰσπανίᾳ, μεταβληθῶσιν εἰς ἐξορίαν εἰς τὰς Νήσους· οὕτω δ' ἐγένετο εὑρετῆς τῆς ἀποκαταστάσεως ἐκείνης τῶν καταδικῶν διὰ τῆς ἐργασίας, ὧν ἡ ἱστορία περιποιεῖ τιμὴν εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Παραφυλασσόμενος ὁ Κολόμβος παρὰ τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ἀγ. Βικεντίου ὑπὸ γαλλικοῦ στόλου, θέλοντος νὰ διευκολύνῃ τὴν πορείαν του, διηυθύνθη εἰς τὴν Μαδέραν, ἐξ ἧς ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἰσπανικὴν νῆσον 5 τῶν πλοίων του ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν πλοιάρχων Πέτρου Ἀράνα, Σανσὲ Καβαραγιὰς καὶ ἐνὸς τῶν συγγενῶν του Ἰωάννου Ἀντωνίου Κολόμβου· αὐτὸς δὲ διὰ τῶν ὑπολοίπων τριῶν ἐτράπη πρὸς μεσημβρίαν ὅπως διαπεράσῃ τὸν ἰσημερινὸν καὶ ἀναζητήσῃ χώρας πλουσιωτέρας.

Ἐφθάσεν εἰς τὰς νήσους Σέλ καὶ Σαντιάγον τοῦ Πρασίνου ἀκρωτηρίου. Ἐντεῦθεν ἀνεχώρησε τῇ 6 Ἰουλίου, ἐπλευσε 120 λεύγας μεσημβρινοδυτικῶς· ἔπειτα, ἵνα μὴ μείνῃ ἀκίνητος ἐν τῇ διακεκαυμένῃ ζώνῃ ὑπὸ γαλήνης μακρᾶς, ἐτράπη κατ' εὐθείαν πρὸς δυσμὰς καὶ ἀνεκάλυψε τῇ 31 Ἰουλίου νῆσον, ἣν ὠνόμασε Τριάδα.

Ἡ νῆσος αὕτη ἔκειτο πλησιέστατα τῇ ἠπείρῳ, ἀλλ' ὁ Κολόμβος, ὅστις δὲν εἰχέει ἄλλως πρὸς τὸ μέρος τοῦτο τὴν ἡπειρον, ἔτι μᾶλλον ἀμφέβαλλε διότι οἱ ναῦται, οὐς ἐπεμψεν εἰς τὴν ξηρὰν τὴν ἐπαύριον τῆς προσηρμίσσεως αὐτοῦ παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Ἀλκαταράς, εἶπον αὐτῷ ὅτι ἡ χώρα ἦτο ἀκαταίτητος.

Ἐν τούτοις μέγα μονόξυλον, ἐφ' οὗ ἐπέβαινον 24 ἰθαγενεῖς ἐνδεδυμένοι κάτωθεν τῆς δοφύας μικρὸν ἐνδυμα βαμβάκινον, κεχρωματισμένον διὰ ζωηρῶν χρωμάτων, ἐπλησίασε τὸν στολίαν· ἀλλ' οἱ ναῦται δὲν ἠδυνήθησαν νὰ προσεγγύωσιν αὐτοὺς διὰ τῶν κατόπτρων καὶ τῶν βελικῶν, ἅτινα ἐπεδείκνυσον· τούναντίον οἱ Ἰνδοὶ εἰδείξαν ἐχθρικὰς διαθέσεις, διότι ἀνεχώρησαν βί-

φαντες βροχην βελών επί του πλησιεστέρου α-
τοίς πλοίου.

Τῆ ἐπαύριον ὁ ναύαρχος πρόσφορμισθὴ εἰς τὰ
παράλια τῆς Βενεζουέλας, ἔτινα σχηματίζουσι
τὸ δέλετα τοῦ Ὁρενόκου· ἀλλ' ἐκ τῶν πολυπλη-
θῶν διακλιδῶσεων τοῦ ποταμοῦ τούτου ἐνόμι-
σεν ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχε νῆσος, ἣν καὶ ὠνόμασε
Γράτσια.

Ἐν τούτοις αὐτόθι ὑπῆρχεν ἡ ἠπειρος, τὴν
ὁποίαν τοσοῦτον ἐζήτει, καὶ τὴν ὁποίαν ἐνόμι-
σεν ὅτι ἀνεῦρεν εἰς Κοῦβαν' δὲν εἶχεν ὅμως ὁ Κο-
λόμβος ἰκανὸν χρόνον ὅπως λάβῃ πλήρη γνῶ-
σιν. Προσβλήθει εἰς τὸ κόλπον Παρία, τῷ εὐρι-
σκομένῳ μεταξὺ τῆς ἠπείρου καὶ Τριάδος, ὑπὸ
κινδύνῳ, ἔσπευσε νὰ ἐξέλθῃ, ἀφοῦ προηγουμέ-
ως ἀνεκάλυψε καὶ ὠνόμασε τὸ ἀκρωτήριο Πέ-
να Βλάγκα ἐπὶ τῆς νήσου Τριάδος, τὸ ἀκρωτή-
ριον Λάπκ ἐπὶ τῆς ἠπείρου καὶ πολλοὺς λιμένας,
ἰδίᾳ δὲ τὸν τῶν Πιθήκων εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ
Ὁρενόκου· ἀπεβιάσθη δὲ καὶ πρὸς διαμάς τοῦ
ἀκρωτηρίου Κοιμάνα, ὅπου ἔτυχε λαμπρὰς ὑ-
ποδοχῆς ὑπὸ τῶν κατοίκων, οἵτινες ἐθεοβάλωσαν
αὐτὸν ὅτι πέραν τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀλκατα-
ράζ ἡ χώρα εἶχεν ἀφθονον χρυσὸν καὶ μαργαρί-
τας.

Ὁ ναύαρχος ἐπιθύμει νὰ προχωρήσῃ μέχρι
ἐκεῖ, ἀλλὰ δὲν ἔβλεπε πρὸς τὰ παράλια ἐκεῖνα
οὐδὲν ἀσφαλὲς ὄρημητήριον τῶν πλοίων του. Ἀλ-
λως δὲ καὶ ἡ ὑγεία του σπουδαίως εἶχε πάθει
καὶ ἔσπευδε νὰ φθάσῃ εἰς Ἰσαβέλλαν, ὅπερ ἀ-
ναφανδὸν ἐπεζήτησαν καὶ τὰ κειμηλιότα ἐκ τοῦ
πλοῦ πληρώματα. Παρέπλευσε λοιπὸν τὴν Βε-
νεζουέλαν, συνάπτων σχέσεις πρὸς τοὺς Ἰθαγε-
νὰς, οἵτινες εἶχον σῶμα ἐξαίρετον, φυσιογνωμίαν
εὐάρεστον καὶ ἦσαν μᾶλλον πεπολιτισμένοι ἐ-
κείνων, ὅς τῶς εἶχεν ἰδεῖ μέχρι τῆς 23 Αὐγού-
στου, χρόνου καθ' ἕν, καταλείπων τὸν κόλπον
Παρίαν διὰ στενοῦ πορθμοῦ, ὃν ἔτι καλοῦσι στό-
μα τοῦ Ἀράκοντος, εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἀναπεπτα-
μένην θάλασσαν.

Μετ' ὀλίγον ἀνεκάλυψε τὴν νήσον Γαθάγο,
κειμένην ΒΑ. τῆς Τριάδος, εἰτα βορειότερον τὴν
Κουσεφίαν (καλούμενην σήμεραν Γρεγάδαν), ἐκεῖ-
θεν ἐκκλίνας ΜΔ. παρέπλευσε τὴν ἀμερικανικὴν
παράλιον εἰς διάστημα περίπου 40 λευγῶν, καὶ
ἀνεκάλυψε τὴν νήσον Μαργαρίταν καὶ τὴν νήσον
Κουθάγο ἐγγὺς κειμένης τῆ ἠπείρου. Ἐπεθύμει
δὲ νὰ παρατείνῃ τὴν διαμονὴν του ἐν τῇ τελευ-
ταίᾳ, διότι οἱ ἐγγῶροι εἶχον αὐτόθι ἰδρύσει ἀ-
λειαν μαργαριτῶν, καὶ εὐκόλως ἠδύνατο νὰ προ-
μηθευθῇ μεγάλῃ ποσότητι ἀνταλλάσσων τε-
μάχια φαρμακίων ἀγγείων καὶ σείστρα. Ἀλ-
λά τὰ πληρώματα ἦσαν ἐκλελυμένα ἐκ τῶν κό-
πων, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποθνῶν εἶχεν αὐξήσει, διὸ
ἐξηκολούθησε τὸν πλοῦν κατ' εὐθείαν εἰς τὴν
Ἰσπανικὴν νήσον.

Κατ' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν χρόνον ἡ διχόνοια ἐ-
πεκράτει ἐν τῇ ἀποικίᾳ, ἀπειλούμενη καὶ ὑπὸ
τῶν ἐπανεστατημένων ἐγγῶριων, ἦτο δὲ ἀναγ-
κάλα ἡ ἀφίξις τοῦ ναύαρχου ὅπως ἐπαναφέρῃ
τὴν τάξιν. Ἐν τῇ ἀπουσίᾳ του ὁ ἀδελφός του
Βαρθελεμῆς ἐθεμελίωσεν, αὐτὸς ὑποδείξας, εἰς
ἀπόστασιν 30 λευγῶν ἐκ τῆς Ἰσαβέλλας παρά
τινι μεγαλοπρεπεῖ λιμῆνι καὶ παρά τὰς ἐκβο-
λὰς ὕψαιου ποταμοῦ, τὴν πόλιν τοῦ Ἀγ. Δο-
μίγκου, ἣτις κατέστη ὑστερον ἡ πρωτεύουσα
τῆς νήσου· ἦτο δὲ φυσικῶς ὁ διοικητῆς, τοῦ ἀ-
δελφοῦ του Ἀδν Διέγου ἐχόντος τὴν διοίκησιν
τῆς Ἰσαβέλλας.

Αὐτὴ ἡ κατάληψις τῆς ἐξουσίας ὑπὸ μόνης
τῆς οικογενείας τοῦ Κολόμβου ἐξηρέθισε τοὺς
Εὐρωπαϊοὺς, εἰς τοῦτο δὲ συνετέλεσε καὶ τοῦτο
ὅτι πάντες οἱ ἀφιόμενοι μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν
τῶν χρυσορυχείων ἦσαν τυχοδιώκται καὶ ἀπέ-
στιοι, οἵτινες ἤλθον ἐνταῦθα ἐκλυθέντες ὑπὸ
τῆς ἀπληστίας· δυσηρεστήθησαν δὲ διότι δὲν ἐ-
πλοῦτισαν ἀμέσως καὶ ἀνευ ἐργασίας.

Ἄν ὑπῆρχε δὲ πρὸς τοῦτοις χρεῖα τῆς πα-
ρευβάσεως αὐτῶν ὅπως ἐξεγείρουσι τοὺς ἐγγῶ-
ριους καὶ ὑποτάξωσι τὴν ἀταξίαν· διότι οἱ Ἰ-
σπανοὶ αὐτοὶ διὰ τοῦ συστήματος τῆς παρανό-
μου ἐπιβολῆς φόρων, τῶν ἀπαιτήσεων, τῆς ἀπι-
στίας, τῆς βίας καὶ τῆς σκληρότητος αὐτῶν, ἦ-
τις πολὺ ὑστερον ἐπλημύρῃσεν αἵματος καὶ ἀ-
πεδεκάτισε τὸν Νέον Κόσμον, ἐξήγειραν τοὺς
Ἰθαγενεὶς κατοίκους.

Ὁ Χριστοφῆρος Κολόμβος εἶχεν ἀφ' ἐνὸς μὲν
φροντίδα νὰ ἀναχαιτίξῃ τοὺς Ἰσπανοὺς, ἀφ' ἑ-
τέρου δὲ νὰ πολεμῇ τοὺς Ἰνδοὺς. Καὶ τὰς στά-
σεις μὲν τῶν τελευταίων κατέστειλε διὰ τῆς ἰ-
κανότητός του, τὰς ἀταξίας δὲ τῶν Ἰσπανῶν
διὰ τῆς ἀσκήσεως πάσης τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ.
Ἀποδώσας τὸ δίκαιον εἰς τοὺς ἀδελφούς του, ἐ-
δημοσίευσεν προκήρυξιν καλῶν πάντας τοὺς στα-
σιαστὰς κατὰ τῆς ἀρχῆς Ἰσπανοὺς εἰς τὴν κα-
θολικὴν των. Οἱ μὴ ὑποταχθέντες ἀπεστάλησαν
τῇ 18 Ὀκτωβρίου ὑπὸ τοῦ ναύαρχου ἐπὶ 3
πλοίων εἰς τὴν Ἰσπανίαν ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἀ-
ξιωματικοῦ, νομίζοντος καὶ ἐλθεῖν τῶν νέων
ἀνακαλύψεων καὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἀποι-
κίας.

Πάντες οὗτοι οἱ δυσηρεστημένοι ἐφθασαν εἰς
Ἰσπανίαν ἐν ὥρᾳ καθ' ἣν ὁ Φερδινάνδος ἀκούων
ὄλας τὰς διαβολὰς, τὰς ἀδιαλείπτως ἐκτοξευο-
μένῃς κατὰ τοῦ ναύαρχου, ἦτο προκατειλημμέ-
νος κατ' αὐτοῦ καὶ μεταμελημένος διότι πε-
ριέβαλε διὰ τῶν μεγάλῃς ἐξουσίας καὶ ἐξέ-
χων προνομίων ἀνθρώπων ἀφανοῦς καταγωγῆς
καὶ ξένου. Αἱ σκέψεις αὐταὶ διὰ τῶν νέων κα-
τηγοριῶν ἐπιρροασθεῖσαι ἠδύνησαν τὴν ζήλοτυ-
πίαν τοῦ βασιλέως. Ἐξέλιπε δὲ ἤδη καὶ ἡ προ-
στασία, ἣν ὁ Κολόμβος εὕρισκεν εἰς τὴν ἀγαθό-
τητα τῆς Ἰσαβέλλας. Διότι ἡ προστατικὴ

αὐτῆ, ἡ ἀφροσιωμένη εἰς τὸν ναύτην τῆς Γε-
νούσης, ἠγανάκτησεν ἰδοῦσα συνοδίαν 300 Ἰν-
δῶν, ὅς ἀπέστειλαν οὗτος ἐκ τῆς πατρίδος των
καὶ ἀπέστειλεν εἰς Ἰσπανίαν ὡς αἰχμαλώτους,
καὶ ἐγκατέλιπε τὸν προστατευόμενον της.

Οἱ ἐχθροὶ του εἶχον ἤδη ἐνώπιόν των εὐρὺ
στάδιον διέδωσαν ὅτι ὁ Κολόμβος μὴ εὐ-
χαριστούμενος μόνον εἰς τὸ ν' ἀρχῇ τυραννικῶς
μετὰ τῶν ἀδελφῶν του, ἐπλοῦτει δαπάναις τοῦ
βασιλικοῦ ὀησαυροφυλακείου καὶ παρεσκευάζετο
ν' ἀναγορευθῇ βασιλεὺς κατακτητῆς τῶν χω-
ρῶν, ὅς ἀνεκάλυψεν ὑπὲρ τῆς Ἰσπανίας. Ἡ αὐ-
τῆ διετάξε τὸ δεύτερον ἤδη ἀνακρίσεις ὡς πρὸς
τὴν διαγωγὴν καὶ τὴν διοίκησιν τοῦ ναύαρχου,
ὅς ἀνέθεσαν εἰς τὸν διοικητὴν τῆς Καλατράβας
Φράγκισκον Βοβαδίλλαν. Οὗτος ἀνεχώρησεν εἰς
τὴν Ἰσπανικὴν νήσον μὴν Ἰουνίῳ 1500 ὡς ἐ-
φορος τῆς δικαιοσύνης καὶ γενικὸς διοικητῆς.

Ὁ διορισμὸς οὗτος συνεπῆγε βεβαίως τὴν
παύσιν τοῦ ναύαρχου, ἀλλὰ πλὴν τούτου ὁ Βο-
βαδίλλας εἶχε περιέλθῃ καὶ δι' ἀπολύτου πλη-
ρεξουσίου διὰ τῆς ἐπομένῃς βασιλικῆς ἐπι-
στολῆς.

«Πρὸς τὸν δὸν Χριστοφῆρον Κολόμβον,
ἡμέτερον ναύαρχον ἐν τῷ Ὀκεανῷ.

Διετάξαμεν τὸν διοικητὴν Ἀδν Φράγκισκον Βο-
βαδίλλαν νὰ ἐξηγήσῃ ὑμῖν τὴν ἡμετέραν θέλησιν.
Διατάσσομεν δ' ὑμᾶς νὰ πιστεύσητε αὐτῷ καὶ
νὰ ἐκτελέσητε ἅτι εἶπει ἐκ μέρους ἡμῶν.

Ἐγὼ ὁ βασιλεὺς.

Ἐγὼ ἡ βασίλισσα.»

Ἐὰν ὁ περιφανὴς θαλασσοπόρος εἶχεν ἀλη-
θῶς τὴν πρόθεσιν νὰ κηρυχθῇ αὐτόνομος, δὲν
ἠδύνατο νὰ εὖρῃ καλλιπῆσαν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ
ρίψῃ εἰς τὴν θάλασσαν τὸν Βοβαδίλλαν καὶ τὰ
πληρεξούσια αὐτοῦ γράμματα, τῶς μᾶλλον ἔ-
σον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὁ Βοβαδίλλας ἐφάνη αὐθά-
δης· διότι ἡ πρώτη πράξις αὐτοῦ φηάσκοντος εἰς
Ἰσαβέλλαν, ἐξ ἧς ὁ ναύαρχος τότε ἦτο ἀπόν, ἀ-
σχολούμενος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Βαρθελεμῆ
περὶ τὴν κατασκευὴν φρουρίου εἰς τὴν ἐπαρχίαν
Σαραγόσα, ἦτο νὰ ρίψῃ εἰς τὴν φυλακὴν δέσιμον
τὸν διοικητὴν Ἀδν Διέγον. Ἡ σκέψις ὅμως τοῦ
Κολόμβου δὲν ἐφθασεν ὅς ἐκεῖ. Πρὸς τὴν βυ-
γνιμοσύνην, τούτου δ' ἐνεκα παρέβλεπε τὴν ἀ-
χριστίαν τοῦ Φερδινάνδου, ὃν πάντοτε εὗρεν
ἀδιάφορον καὶ μάταιον, ἣδη δὲ δεικνυόμενον ἐ-
πιλήθημον τῶν δημοσίων ὀθροισθῶν ὑποσχέσεων·
διότι ἐν τῇ ἐπιστολῇ του δὲν ἀπέδιδεν ἔτι εἰς
αὐτὸν τὸν βαθμὸν τοῦ Ἀντιβασιλέως, ἐν ἀπέ-
νειμεν αὐτῷ προηγουμένως ὡς ἓνα τῶν ἑρῶν
τῆς ἐπιχειρήσεως.

Ἐν τούτοις ἔχον ἐν ἑαυτῷ ὁ Κολόμβος πλήρη
τὴν συναίσθησιν τῆς ἀθωότητός του, οὐ μόνον ἐ-
δέχθη τὸν Βοβαδίλλαν ὡς ἐφορον τῆς δικαιοσύ-

νης, ἀλλὰ παρεκάλεσεν αὐτὸν ν' ἀρχίσῃ τὰς ἀ-
νακρίσεις περὶ τῆς δικήσεως καὶ καταστάσεως
τῆς ἀποικίας.

Τοῦτο ὅμως ἀπέβη πρὸς κακὸν τοῦ δυστυ-
χοῦς αὐτοῦ μεγάλου ἀνδρός, διότι πᾶσα ἡ στρα-
τιὰ τῶν ψευδῶν φίλων, ἕμα ὑπέπεσεν εἰς τὴν
ὄργην τοῦ βασιλέως ἐξηγέρθη κατ' αὐτοῦ καὶ
ἐστράφη, κατὰ τὰ ἐν ταῖς αὐλαῖς εἰθισμένα, πρὸς
τὸν ἀνατέλλοντα ἥλιον. Καὶ αὐτοὶ ἐκεῖνοι, οἵτι-
νες ὄφειλον αὐτῷ τὴν θέσιν των, τὴν περιου-
σίαν τῶν, κατηγόρουν αὐτοῦ τόσον, ὥστε ὁ Βο-
βαδίλλας, ὁ μὴ ἐπίζητων ἄλλως ἢ μόνον πρό-
φασιν, ὅπως καταλάβῃ τὴν θέσιν τοῦ κατα-
κτητοῦ, ἠδυνήθη μετὰ ἡρέμου συνειδήσεως νὰ
καταγγεῖλῃ αὐτὸν ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ, καὶ ὡς
τοιούτου ἐβρίσκειν εἰς τὰς ἀλύσεις, καὶ ἀπέστει-
λεν εἰς Ἰσπανίαν ὑπὸ τὴν συνοδίαν τοῦ Ἀλόγ-
ζου Βιλλέγου.

Αὐτὴ ἡ ἀναξία συμπεριφορὰ πρὸς τηλικού-
τον ἄνδρα τοσοῦτον συνεκίνησε τοὺς γενναίους
τὴν ψυχὴν ἄνδρας, ὥστε ὁ πλοίαρχος Βιλλέγος,
ἕμα τὸ πλοῖον ἀνήχθη εἰς τὴ πέλαγος μετὰ σε-
βασμοῦ ἤλθεν εἰς τὴν Χριστοφῆρον Κολόμβου ὅ-
πως ἐλευθερώσῃ αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἀλύσεων. Ἀλλ' ὁ
μέγας ἀνὴρ, ἐν τῇ ἀγανακτήσει του, ἀπεπειρήθη
πᾶσαν μεταβολὴν τῆς ποιῆς. Ἔφερε τὰς ἀλύ-
σεις καθ' ὅλον τὸν πλοῦν ἠθέλησε δ' αὐτὸς,
κατακτητῆς τοῦ Νέου Κόσμου, νὰ φθάσῃ εἰς τὸ
βασιλεῖον τῆς Ἰσπανίας, ὑπερκατεπλούτισεν, ἀ-
λυσιδέτης δικῆν κακούργου καὶ ἐγκληματίου!

Τὸ αἶσχος προσήπττετο ὅλον εἰς τὴν Ἰσπα-
νίαν, ἣτις ἠσθάνθη αὐτὸ ἀμέσως. Τὸ μαρτύριον
τοῦτο τοῦ μεγάλου ἀνδρός κατεξανέστησε τὴν
κοινήν γνώμην καὶ διὰ μέσου τῶν ποταπῶν πα-
θῶν, ἔτινα τόσον ἀδίκως ἐξηγέρθησαν, ἡ σύγγω-
μοσύνη ἀνατείλασα ἔτραψε τὴν ὄργην τοῦ πλά-
θους κατὰ τοῦ Βοβαδίλλα.

Τὰ αἰσθήματα ταῦτα ἦσαν τόσον πάγκιονα
ὥστε ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα ἀναφανδὸν
κατεδικάζον τὴν διαγωγὴν τοῦ διοικητοῦ Βο-
βαδίλλα καὶ δι' ἐπιστολῆς φιλίας προσεκάλεσαν
τὸν Κολόμβου, ὥστις προσῆλθε βεβαρημένος ὑπὸ
τῶν ἀλύσεων.

Εἰς τὴν αὐτὴν παράστη ὡς κατήγορος καὶ
οὐχὶ ὡς κατηγορούμενος, ἔτοιμος ν' ἀφηγηθῇ ὑ-
περφηῶς τὰ τοῦ βίου του, καὶ ν' ἀποδείξῃ ὅτι
αὐτὸς ὃν κατηγόρησαν ὡς φιλόδοξον, ὅτι αὐτὸς
περὶ οὐ εἶπον ὅτι ἐπλούτησεν ἐκ τῆς δικαίσεως
τῆς ἀποικίας, δὲν ἐκέκτητο παρά τὰς ἀλύσεις,
ὅς ἐφερον. Ἡ βασίλισσα ἐλύθη εἰς δάκρυα, ὁ δὲ
Κολόμβος συνεκινήθη ἐκ τούτων, καὶ παρηγορή-
θη διὰ τῶν μειλιχίων λόγων της. Ἡ Ἰσπανία
πᾶσα ἀνεγνώρισεν τέλος ὅτι ἐκείνος, ὅστις ἀνεκάλ-
υψεν ἓνα κόσμον, δὲν εἶχε οὕτε μίαν κέραιον
ἓνα καλύψῃ τὴν κεφαλὴν του.

Τὰ δεσμὰ, ἅτινα ἔλαβεν ὡς ἀμοιβὴν τῶν
ὑπηρεσιῶν του, ἠθέλησε νὰ φυλάξῃ παρ' ἑαυτοῦ

μᾶλλον ὡς ἀνάμνησιν τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτοῦ, παρά ὡς μνημεῖον τῆς ἀνθρωπίνης ἀχαριστίας.

«Τὰ σιδηρὰ ἐκεῖνα δεσμὰ, λέγει ὁ υἱὸς του Φερνάνδος, ἔβλεπον πάντοτε ἀνηρτημένα εἰς τὸ σπουδαστήριον τοῦ πατρὸς μου· εἶχε δὲ παραγγεῖλαι νὰ κλεισθῶσι καὶ ταῦτα μετὰ τὸν θάνατόν του ἐντὸς τοῦ φορέτρου του».

ΣΤ'

Τετάρτη Θαλασσοπορία.

Ἀνακάλυψις τῶν νήσων Καυμῶνας, Μαρτινίκας, Αἰμαρέας, Γουανάκας, τῶν παραλίων τοῦ Κουδουράς, τῶν Μασκίτης, Νικαραγούας, Βεράνας, Κουσταρικός, Πορτοπέλλο, Παναμά, τῶν νήσων Μουλατῆς καὶ τοῦ Δαρινουὸ κόλπου.

Παρελθούσης τῆς συγκινήσεως, κατέλαβε τὸν Κολόμβον ἡ φυσικὴ εἰς τοὺς μεγάλους ἄνδρας ἀδιαφορία. Τὸ ἀξίωμα τοῦ ναυάρχου ἀπενεμήθη αὐτῷ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ τοῦ Ἀντιβασιλέως. Ὁ Βοβαδίλλας, ὅστις πράγματι διεδέχθη τὸν Κολόμβον εἰς τὴν Ἰσπανικὴν νῆσον, ἀνεκλήθη μᾶλλον διὰ τὴν σκληρὰν διαγωγὴν του πρὸς τοὺς Ἰνδοὺς, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἱκανῶς ἐμειώθη ὑπὸ τὴν κυβέρνησιν του, παρά πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ Χριστοφύρου Κολόμβου. Ὁ μέγας δὲ Θαλασσοπῆρος δὲν ἐπέμφθη ἐν νέου εἰς τὴν θεμελιωθεῖσαν παρ' αὐτοῦ ἀποικίαν. Τοῦτο ὅμως δὲν ἐγένετο ἐκ δυσμενείας, ἀλλ' ἐξ αἰσθημάτων λεπτοῦ, ὅπερ ὀλίγον ἐξέτιματο κατὰ τοὺς χρόνους ἐκεῖνους. Ἡ Ἰσαβέλλα δὲν ἤθελεν ὁ ὑπ' αὐτῆς προστατευόμενος ν' ἀναλάβῃ τὸ ἀχαρὶ ἔργον νὰ φιλακίσῃ τὸν ἐχθρόν του. Διὸ ἀπεστάλη εἰς τὴν Ἰσπανικὴν νῆσον ἕτερος διοικητής.

Ὁ Κολόμβος δὲν διεμαρτυρήθη· ἀλλ' ὑπ' ὄψιν ἔχων τὰ ἀποτελέσματα τῆς θεμελιώσεως τῆς ἀποικίας, διότι μετὰ τρία ἔτη ἐπρόκειτο τὰ εἰσοδήματα τοῦ στέμματος ν' αὐξήσονται κατὰ 60 ἑκατομμύρια, ἐξήτησαν ἐπιμόνω, καίτοι ἐν ἡλικίᾳ 66 ἐτῶν, νὰ ἐπιχειρήσῃ τετάρτην θαλασσοπορίαν, πρεσβυῶν ἔτι ὅτι ἡ Ἀσία ἦτο ἐκεῖ, ὅπου εὐρίσκατο πρᾶγματικῶς ἡ Ἀμερικὴ. Περὶ τούτου δὲ ἐξέθηκε τὰ πράγματα τόσον πειστικῶς, ὥστε ὁ Βασιλεὺς κατέπεισθη νὰ ἐξοπλίσῃ νέον στολίσκον.

Ὁ Βάσκο δὲ Γάμα ἐπανερχετο ἐκ τῶν Ἰνδιῶν κάμψας τὸ ἀκρωτήριο τῆς Καλλῆς Ἑλπίδος. Ὁ δὲ Κολόμβος, ὅστις ἐπίστευεν ὅτι αἱ Ἰνδαὶ ἐχωρίζοντο ἀπὸ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθεισῶν χωρῶν διὰ στενοῦ, ἤθελε νὰ πορευθῇ εἰς αὐτάς διὰ τῶν δυτικῶν ὁδῶν, μὴ προτιθέμενος νὰ προσεγγίσῃ εἰς τὴν Ἰσπανικὴν νῆσον καὶ εἰς τὰς Ἰθουβείας ἤδη ἀποικίας. Ἀνεχώρησε λοιπὸν ἐν Γάδης τῇ 9 Μαΐου 1502 μετὰ τεσσάρων πλοίων, ὧν τὸ μεγαλύτερον εἶχε χωρητικότητά 70 τόνων. Ἄπαν τὸ πλήρωμα τῶν πλοίων συνέκειτο ἐξ 150 ἀνδρῶν. Εἶχε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ τὸν ἀδελφόν του Βαρθελεμῆν καὶ τὸ τέκνον του τὸν Φερνάνδον 13 ἐτῶν, ὅπερ εἶχεν ἀποκτήσει ἐκ δευτέρου γάμου.

Ὁ στολίσκος ἀναπαυθεὶς ἐπ' ὀλίγον εἰς τὴν μεγάλην Καναριαν νῆσον προσήγγισεν ἀλλήλο-διαδόχως εἰς τὴν Μαρτινίκαν, Δομίγκον, Σαὶν Κροά καὶ Πορτορίκο καὶ ἔφθασε τῇ 29 Ἰουνίου εἰς τὴν Ἰσπανικὴν νῆσον. Ὁ Κολόμβος προὔτιθετο νὰ μὴ ἀποβιβάσῃ ποσῶς εἰς ταύτην τὴν γῆν ἐξ ἧς ἀναξίως ἀπεδιώχθη. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ πλοῖόν του ἔκαμνε νερὰ ἐξήτησεν ἀπὸ τὸν διοικητὴν τὴν ἔδειαν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν λιμένα. Ὁ Νικόλαος Ὁβάνδο, ὁ διαδεχθεὶς τὸν Βοβαδίλλαν, ἀπεποιήθη αὐτῆς τὴν ἔδειαν. Καὶ δὲν ἦτο μὲν οὕτος κακεντρέχης ἀνὴρ, ἀλλ' ἐφοβείτο μὴ ἡ παρουσία τοῦ ναυάρχου εἰς τὴν ἀποικίαν φέρῃ πράγματα, ἴσως δὲ καὶ ταραχάς· τόσῳ μᾶλλον ὅσον ὁ Βοβαδίλλας πεφυλακισμένος ἤδη εὐρίσκατο ἐπὶ ἐνὸς τῶν τριάκοντα τεσσάρων πλοίων, στόλου, ὅστις πλήρης πλοῦτου ἐκ τῆς ἀποικίας καὶ χρυσοῦ 2 ἑκατομμυρίων παρεσκευάζετο ν' ἀπέλθῃ εἰς Ἰσπανίαν.

Ὁ Χριστοφύρος Κολόμβος ἠρέσθη εἰς ταύτας τὰς ἀτόπους παρατηρήσεις καὶ ἀπήντησε μάλιστα δοῦς ἀγαθὴν τινὰ γνώμην· διότι ἡ πείρα ἦν εἶχε περὶ τὰ θαλάσσια φαινόμενα ἐγέννησεν αὐτῷ φόβους προσεχῶς τρικυμίας, διὸ παρεκάλεσε τὸν διοικητὴν νὰ βραδύνῃ τὸν ἀπόπλου του στόλου.

Ἠδύνατο βεβαίως νὰ σιωπήσῃ καὶ ν' ἀφήσῃ εἰς τὰ στοιχεῖα τὴν φροντίδα τῆς ἐκδικήσεώς του, ἀλλὰ ψυχὴ μεγαλόφρων ὡς ἡ ἰδικὴ του δὲν ἐγνώριζε τὴν μνησικακίαν. Οὐχ ἦττον ἐξεδικήθη ἐν πλήρει γαλήνῃ συνειδήσεως, διότι ὁ Ὁβάνδο παρακούσας τὴν συμβουλὴν του, ἔδωκε διαταγὴν ν' ἀποπλεύσῃ ὁ στόλος, μόλις ὅμως ἀνήχθη εἰς τὸ πέλαγος καὶ δισκόρπισεν αὐτὸν φοβερὰ ὕελλα, ὅταν δὲν εἶχον τέως ἰδεῖ εἰς τὰ παράλια ταῦτα. Βίκοσιτέσσαρα πλοῖα κατεποντισθήσαν αὐτανδρα, πάντες δὲ οἱ διαβολαὶ καὶ κατήγοροι τοῦ Κολόμβου καὶ ὁ Βοβαδίλλας αὐτὸς ἀποπέσεισαν ἐν τῷ ναυαγίῳ ἐκεῖνο. Μόνον ὁ στολίσκος τοῦ ναυάρχου διέφυγεν ἐν μέρει τὴν καταστροφὴν· διότι ἐν καιρῷ εὗρεν ὀρυπτήριο ἀσφαλὲς ὅπου καὶ ἐξησφαλίσθη.

Οὐχ ἦττον τὸ ταξίδιον αὐτοῦ τοῦτο ὑπᾶρξεν ἀτυχὲς· διότι τὰ πλοῖα του φεύγοντα τὴν τρικυμίαν ὑπέστησαν μεγάλας ζημίας· ἡ ὕελλα διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ καὶ παρέσυρεν αὐτὰ πρὸς τὴν Ἰαμαϊκὴν· εἶτα δὲ μέγιστα βροῦματα ἐξώθησαν νοτιοδυτικῶς, ὅπου ἐπάλασαν ἐπὶ ἐξήκοντα ἡμέρας μὴ δυνήθοντα νὰ προχωρήσωσι οὐδ' 60 λεύγας· ἐπὶ τέλους δ' ἐπανερρίφθησαν εἰς τὰ παράλια τῆς Κούβας.

Οὐχ ἦττον κατὰ τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα τοῦ τρικυμιώδους καιροῦ ἀνεκάλυψε τὰς νήσους Καυμῶνας καὶ τὴν νῆσον Πίν.

Ἐντεῦθεν ὁ Κολόμβος ἐπορεύθη εἰς Θάλασσαν, τὴν ὁποίαν οὐδὲν πλοῖον εἶχεν μέχρι τότε διαπελάσει. Διηυθύνθη μεσημέρινοδυτικῶς καὶ ἀφί-

κετο τῇ 30 Ἰουλίου εἰς τὴν νῆσον Γουανάγαν, τῇ δὲ 14 Αὐγούστου εἰς ἐκείνην τὴν γλῶσσαν τῆς γῆς, ἧτις παρατεινομένη συνδέει διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Παναμά τὰς δύο ἀμερικανικὰς Ἠπείρους, τὴν ὁποίαν καὶ ὠνόμασεν Ὀνδουράς.

Δὶς μέχρι τοῦδε εἶχε προσεγγίσει εἰς τὴν ἠπειρον. Τοῦτο δὲ κατενόησε διότι ἐπὶ 9 μῆνας παρέπλεε τὰ παράλια ταῦτα, ὧν κατέγραψε καὶ χάρτην, περιλαμβάνοντα τὴν ἀμερικανικὴν παραλίαν ἀπὸ Γρουξίλλο μέχρι τοῦ Δαρινουὸ κόλπου. Ὑπέστη ὅμως τόσους πολυειδεῖς κινδύνους καὶ ἠγωνίσθη κατὰ τοσοῦτων τρικυμιῶν, ὥστε ἡ ἀποθάρρυνσις ὑπ' ἧς κατελήθη ἐμπόδισεν αὐτὸν νὰ ἐπωφεληθῇ τῶν ἀνακαλύψεων τούτων.

Ἀπόδειξιν τούτου παρέχει ἡμῖν ἡ ἀφήγησις, ἣν ὁ Κολόμβος ἔγραψε τῆς τρικυμίας, τῆς καταλαβούσης αὐτὸν τῇ 15 Σεπτεμβρίου μικρὴν ἀφου ἔκαμψε τὸ ἀκρωτήριο Γράτσια Δίο.

Ἐπὶ 24 ἡμέρας, γράφει ἐν τῇ πρὸς τὸν Βασίλεα ἐπιστολῇ, τὰ κόμματα ἐξηκολούθουν τὰς κατὰ τὸν πλοῖον ἐφόδους των, οἱ ὀφθαλμοὶ μου δὲν εἶδον οὔτε τὸν ἥλιον, οὔτε τοὺς ἀστέρας, οὔτε οὐδένα πλανήτην. Τὰ πλοῖά μου ἦσαν ἡμιανικτὰ, τὰ ἴστια ἐσχισμένα. Τὰ σχοινία, αἱ λέμβοι, τὰ ἄρμενα ἀποπέσεισαν· οἱ ναῦται μου ἀσθενεῖς καὶ κατὰπληκτοὶ εἶχον παραδοθῆ εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν καθηκόντων. Πάντες ἔκαμνον δεήσεις, εὐχολάας, καὶ ἀμοιβαίως ἐξωμολογοῦντο, ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἀναμνησκόμενοι τὸ τέλος τῆς ζωῆς των. Εἶδον πολλὰς τρικυμίας, ἀλλ' οὐχὶ τόσον μακρὰς καὶ βίαιας. Πολλοὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων, ναῦται ἀτρόμητοι ὄντες, ἀπώλεσαν τὸ θάρρος. Ἀλλ' ὅτι ἐπλήγωμεν θαθέως τὴν ψυχὴν μου ἦτο ἡ λύπη, ἣν ἐδοκίμαζα διὰ τὴν υἱόν μου, οὐτινος ἡ νεότης ἠῤῥεξε τὴν ὀλίψιν μου· ἔβλεπον αὐτὸν ἔρμαιον γινόμενον παντὸς δεινοῦ καὶ πόνου παρὰ πάντα ἄλλον ἐξ ἡμῶν. Ὁ θεὸς βεβαίως, καὶ οὐδεὶς ἕτερος παρεῖχεν αὐτῷ δύνάμιν· ὁ υἱός μου μόνος ὑπέξέκακε τὸ θάρρος καὶ ἀνεπτέρου τὴν ὑπομονὴν τῶν ναυτῶν ἐν ταῖς ἐργασίαις των. Ἐνόμιζέ τις ὅτι ἔβλεπεν εἰς τὸ πρόσωπόν του ναύτην γεγηρακότα ἐν μέσῳ τῶν τρικυμιῶν, πρᾶγμα ἐκπλακτικόν, δυσκόλως δυνάμενον νὰ πιστευθῇ· τοῦτο δὲ ἀνεμίγνυε χαρὰν τινὰ εἰς τὰς πικρίας, ὧς ἐδοκίμαζα. Ἐγὼ ἤμην ἀσθενὴς καὶ πολλὰκις εἶδον προσεγγίσασαν τὴν τελευταίαν μου στιγμὴν.

Ἐτέλος πρὸς ἐπίμετρον τῶν συμφορῶν μου, 20 ἐτῶν ὑπηρεσίαι, κόποι καὶ κίνδυνοι δὲν μοι ἐπέφερον οὐδὲν ὄφελος, διότι σήμερον εὐρίσκομαι μὴ κατέχων οὐδὲ μίαν κέραμον ἐν Ἰσπανίᾳ, καὶ τὸ ξενοδοχεῖον μόνον παρέχει μοι ἄσυλον ὅταν θέλω ν' ἀναπαυθῶ, ἢ νὰ φάγω λιτότατόν τι φαγητόν. Οὐχὶ δὲ σπανίως μοι συμβαίνει ν' ἀδυνατῶ νὰ πληρώσω τὴν μερίδα μου.»

Εὐκόλως κατανοεῖ τις ὅτι ὑπὸ τοιαύτας σκέψεις ὁ Κολόμβος δὲν ἠδύνατο νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀναγκαίαν δραστηριότητα ἀρχηγῶ θαλασσοπορίας. Οὐχ ἦττον ἐξηκολούθησε μετὰ τινος θάρρους θαλασσοπορῶν καὶ παραπλέον τὴν ἀμερικανικὴν ἀκτὴν. Ἐδωσεν ὀνόματα εἰς τὰς χώρας Ὀνδουράς, Μασκίτης, Νικαραγούα, Κουσταρικός καὶ Παναμῆν. Εἶτα ἀνεκάλυψε τὰς 12 νήσους Αἰμονάρας, εἶτα δὲ ἠγκυροβόλησεν εἰς τὸν ἕρμον τῆς Ἀμιροτῆ ἀπέναντι τῆς κόμης Καριά, ἐνθα παρέμεινε μέχρις τῆς 15 Ὀκτωβρίου μεταχειριζόμενος τὸν χρόνον τοῦτον πρὸς ἐπισκευὴν τῶν πλοίων του μᾶλλον, παρά πρὸς ἀνάπαυσιν ἰδίων καὶ τοῦ πληρώματος, ἧς εἶχε μεγάλην ἀνάγκην.

Ὁ ναύαρχος νομίζων ὅτι ὀλίγον ἀπέειχε τῶν ἐκβολῶν τοῦ Γάγγου ἠκολούθησε τὴν δασώδη παραλίαν τῆς Βεράνας μέχρι τῆς 28 Νοεμβρίου, τότε δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὸν λιμένα Βοκρίβανος, ὧν ὠνόμασεν Ἑλρετρέτε, ὅπως ἐπισκευάσῃ αὐτὴς τὰ πλοῖά του, ἕτινα καταφαγωθέντα ὑπὸ τῶν σκυλῶν εὐρίσκοντο εἰς ἀξιοθρήνητον κατάστασιν.

Ἐξελθὼν τοῦ λιμένος τούτου καταλήφθη πάλιν ὑπὸ τρικυμίας ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀπώλεσε σχοινία, πανία καὶ ἀγκύρας· τὰ πλοῖά του ἀποσυντέθησαν καὶ ἔκαμνον νερὰ ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει ἐπανεβλήθη εἰς τὸν ποταμὸν τῆς Βεράνας, ἀλλ' οὐδὲν εὐρὸν αὐτόθι μέρος ἀσφαλὲς ἀπῆλθε (6 Ἰανουαρίου 1503) καὶ ἠγκυροβόλησεν εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Ὑέβρα, ὧν ὠνόμασε Πηθλεέρμ.

Ἐνθὲ τὰ πληρώματα κατεγίνοντο εἰς ἐπισκευὴν τῶν πλοίων, πάντοτε ἀτελῶς γινομένην, διότι τὰ πλοῖα ἦσαν κατὰ τὸ ἥμισυ σεσηπτότα, ἐξηκολούθη δὲ ὁ τρικυμιώδης καιρὸς, ὁ ναύαρχος συνέδεε σχέσεις πρὸς τοὺς ἐγγχωρίους τοῦ τόπου. Ὁ κασίκας τῆς Βηθλεὲμ, ὅστις ἐδείχθη εὐπροσηγορότατος, ὑπέδειξεν εἰς αὐτὸν ὅτι εἰς ἀπόστασιν 5 λευγῶν εἰς τὸ ἐπισηρικὸν ὑπῆρχε χρυσοφόρος χώρα, ὅπου ὁ χρυσοὺς ἦτο τόσον ἀφθονός ὥστε εἰς μόνον ἄνθρωπος ἠδύνατο νὰ συλλέξῃ 1 μέτρον εἰς 10 ἡμέρας. Ὁ Κολόμβος ἀπέστειλε πᾶραυτα ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ ἀδελφοῦ του Βαρθελεμῆ 70 ἀνδρας, οἵτινες εἰς ὀλίγας ὥρας συνέλεξαν τόσον σημαντικὴν ποσότητα χρυσοῦ, ὥς ἐλησημόνησε τὴν Κουβαν καὶ τὸν Ἅγιον Δομίγκον, ἐσκέπη δὲ νὰ ἐγκατασταθῇ πλησίον τῆς πηγῆς ταύτης τοῦ πλοῦτου (6 Φεβρουαρίου).

Οἱ ἑυρωπαϊοὶ κατοικήσαντες αὐτόθι ἐντὸς ξυλίων παραπηγμάτων μετὰ ζήλου ἐπεδίδθησαν εἰς τὴν ἐξαγωγήν τοῦ χρυσοῦ, ὧν ἐπισώρευον εὐθύς εἰς τὰ πλοῖα· ἀλλ' ὁ κασίκας ὀργισθεὶς διὰ τὴν ἀρπαγὴν ταύτην, ἀπεφάσισε νὰ σφάξῃ αὐτοὺς καὶ καύσῃ τὰς κατοικίας των. Προσέβαλε λοιπὸν τὸ Ἰσπανικὸν στρατόπεδον μετὰ δυνάμεων σχετικῶς μεγάλων· ἀλλὰ ταύτας κατετρόπωσε τὸ πῦρ τῶν ἑυρωπαϊῶν, συλληφέντος καὶ τοῦ κασίκου μετὰ τῶν τέκνων του. Μετ' ὀλίγον

δμως ὁ καλῶς καταρθώσας νὰ διαφύγῃ ἐπα- νήλθε κομίζων νέα σίφη, ἅτινα κατὰ μέγα μέ- ρος ἐπίσης οἱ Ἑβρωπαῖοι κατέστρεψαν.

Ὁ Κολόμβος ἦτο μὲν νικητὴς, ἀλλ' ὁ πόλε- μος ἐμελλε νὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ δὲν ἦτο καιρὸς νὰ σκέπτηται περὶ ἰδρύσεως ἀποικίας εἰς τὰς παραλλῆλας ταύτας, εὐκαίθιμους ἔχων ὀπλίτας. Ἐνόμισε λοιπὸν συντετὸν ν' ἀπέλθῃ τὸ ταχύτερον, ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ ἐπανέλθῃ μετὰ μεγαλειτέρων δυνάμεων.

Ἐκ τῶν πλοίων τρία μόνον ἦσαν εἰς κατὰ- στάσιν νὰ πλεύσωσι, δὲν εἶχε δὲ προχωρήσει 30 λεύγας ὅτε ἐσπευσε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν παρα- λλιαν ὅπως ἐφορτώσῃ ὅσον τάχιον ἐν ἐξ' αὐτῶν, τὸ ὅποσον καὶ ἐγκατέλειπε εἰς Πορτοβέλλο καὶ ἐξηκολούθησε πλεῖον μόνον μετὰ τῶν ἐτέρων δύο, ἄνευ λέμβων καὶ σχεδὸν ἄνευ τροφῶν. Δὲν ἠθέ- λησε δὲ νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω ἄφου ἀνεγνώρι- σε τὸ ἔθροισμα τῶν νήσων Μουλατάς καὶ εἰσέ- πλευσεν εἰς τὸν Δαρηνὸν κόλπον, ἀλλὰ διηυθύνθη εἰς τὴν Ἰσπανικὴν νήσον.

Τῆ 10 Μαΐου εὐρισκόμενος πρὸ τῶν νήσων Καύμάνς, νέα τρικυμία ἐκαργέσα ἐξώθησεν αὐ- τὸν πρὸς τὸ βορειαδυτικὸν μέχρι τῆς Κούδας αὐ- τῶν ἀπώλεσαν ἰστία, ἀγκύρας, τὰ δὲ δύο πλοῖα συναρρόσθησαν πρὸς ἄλληλα κατὰ μίαν τῶν νυ- κτῶν. Ὁ τρικυμιώδης καιρὸς ἐξηκολούθησεν ἐπὶ δύο μῆνας· μόλις δὲ διέφυγεν ὁ Κολόμβος τῆ 28 Ἰουνίου προσορμισθεὶς εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἰα- μαϊκῆς Σάν Φλόρια, νῦν καλούμενον τοῦ Δὸν Χρι- στοφῶρου. Τότε δμως τὰ πλοῖά του ἦσαν εἰς τοιαύ- τὴν κατάστασιν ἀποσυνθέσεως, ὥστε δὲν ἐτόλ- μησε νὰ ἐπιχειρήσῃ πλοῦν μέχρι τῆς Ἰσπανικῆς νήσου, ὅπως ἐπισκευάσῃ αὐτὰ καὶ προμηθευθῇ τροφάς.

Σιωτηρίαν ἐκ τοῦ μέρους τούτου δὲν ἤλιπιζον πάντες ἠσθάνοντο τούτο διὰ οἱ ἀνδρεῖοι ἀξιο- ματικοὶ Φιέσι καὶ Μενδέξ ἐπρότειναν τῷ ναυάρχῳ νὰ διαπεραιωθῶσιν ἐκ τῆς Ἰαμαϊκῆς εἰς τὴν Ἰ- σπανικὴν νήσον δι' ἰνδικῶν μονοξύλων.

Ὁ Κολόμβος, ὁ ὁποῖος ἤθελεν ἐπιχειρήσει τούτο, ἀν δὲν ἦτο ἐξησθενωμένος ἐκ τῆς νόσου, ἀφῆκεν αὐτοὺς ν' ἀπέλθωσι καὶ διέμεινεν ἄνευ ζωτροφῶν μετὰ τοῦ ἐπιλοιποῦ τοῦ πληρώμα- τος ἐπὶ τῆς ἐρήμου νήσου.

Ὁ Φιέσι καὶ ὁ Μενδέξ ἀφίκοντο ἄνευ δυσχε- ρειῶν εἰς τὴν Ἰσπανικὴν νήσον, ἀλλ' ὁ διοικητὴς Ὁβάνδος, ὑποσχόμενος αὐτοῖς καθ' ἐκάστην πλοῖον πρὸς ἐπάνοδον τοῦ ναυάρχου, ἠνάγκασεν αὐτοὺς νὰ περιμένωσιν ἐν ἔτος, κατὰ τὸ διαίτημα τοῦ ὁποῖον οἱ ναυαγοὶ ἔμενον ἄνευ εἰδήσεως.

Αὐτὴ ἡ ἀπομόνωσις καὶ ἡ ἀθλιότης ἐνωρὶς ἐξ- ηρέθισαν μέρος τῶν συντρόφων τοῦ Κολόμβου. Ἐλέγον ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τῶν δὲν ἐτόλμα νὰ ἐπα- νακάμψῃ εἰς τὴν ἀποικίαν, ἥς ὁ διοικητὴς ἀπε- ποιήθη αὐτῷ τὴν εἰσοδὸν, ἔχων ῥητὰς πρὸς τούτο παρὰ τοῦ Βασιλέως διαταγάς. Ἐβλέπον ἑαυ-

τοὺς περιπελοχθέντας εἰς τὴν προγραφὴν ταύτην καὶ ἐπανεστῆσαν, ὡς ἐν πράξει τοιαύτη ἐχθρι- κῇ ἠδύναντο νὰ συντελέσῃ εἰς ἀπελευθέρωσιν των.

Τῆ 2 λοιπὸν Ἰανουαρίου 1504, ὁ πλοίαρχος ἐνὸς τῶν πλοίων, ὁ στρατιωτικὸς ταμίης καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ αὐτῶν, οἱ ἀδελφοὶ Πορράς, ἐτέθη- σαν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν δυσηρεστημένων καὶ ἤλθον νὰ προκαλέσωσι τὴν ναύαρχον νὰ φέρῃ αὐτοὺς εἰς Καστίλιαν, ἀπόφασιν ἔχοντες πρὸ τῆς φυσι- κῶς ἀδυνατοῦ ταύτης πράξεως νὰ ἐπιχειρήσωσι τὴν ἐπάνοδον ἐπὶ λέμβων τῶν ἰθαγενῶν.

Ὁ Κολόμβος, οὐτινος ἡ ἀσθένεια ἐτι μᾶλλον ἐπροχώρει, ἀπεπειράθη νὰ καθυστερήσῃ αὐτοῦς, ἀλλ' ἡ ἐρις ἐκρουφώθητύσον, ὥστε ὁ Βαρθελεμῆς καὶ ὁ νέος Φερνάνδης διὰ τοῦ ἰδίου κῦτον σά- ματος προήσπισαν τοῦ ναυάρχου. Τότε οἱ φασια- σταὶ ἔτρεξαν εἰς τὴν παραλλίαν, ἤρπασαν ὅλα τὰ πλοίαρια, ἅτινα ἐκεῖ εὑρον καὶ διηυθύνθησαν πρὸς τὴν ἀνατολικὴν ἐσχάτην τῆς νήσου, ὅπου ἐδήω- σαν τὰς κατοικίας τὰς ἰνδικὰς πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ καταστήσωσι τὸν ναύαρχον καὶ τινὰς παρ' αὐτῷ μείναντας πιστοὺς ὑπευθύνους διὰ τὰς βιαιοπραγίας ταύτας.

Ἐν τῇ μέθῃ τῆς ὀργῆς των, παρέσυραν ἰθα- γενεῖς τινὰς ἐπὶ τῇ προφάσει νὰ μεταχειρισθῶ- σιν αὐτοὺς ὡς πηδαλιούχους εἰς τὰ πλοίαρια, ἅτινα ἤρπασαν. Ἀλλ' αἱ λέμβοι αὐταὶ δὲν ἠ- δυνήθησαν ν' ἀντέξωσιν εἰς τὴν μεγάλην θάλασ- σαν, οἱ δὲ Πορράς καὶ οἱ σύντροφοί αὐτῶν ἠναγ- κάσθησαν νὰ ἐπανακάμψωσιν εἰς τὰ παράλια τῆς Ἰαμαϊκῆς, ἀφου ἐπνίξαν πάντας τοὺς αἰχμαλώ- τους, ὅπως μὴ βαρύνωσι τὰ πλοίαρια.

Αἱ ἀπάνθρωποι αὐταὶ πράξεις ἐξηρέθισαν πάντας τοὺς ἰθαγενεῖς, καὶ ὁ ναύαρχος ὑπεχρεώθη ὅπως ἀποβάλλῃ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν εὐθύνην νὰ βα- δίσῃ ἐναντίον τῶν ἀρχαίων αὐτοῦ συντρόφων. Ὁ Βαρθελεμῆς συνῆψε πρὸς αὐτοὺς ἀλήθῃ μά- χην, ἠχηκλώτισε τοὺς ἀρχηγούς των καὶ ἀν δὲν ἐπανήγαγεν αὐτοὺς ἀμέσως εἰς τὴν καθήκον των, τοῦλάχιστον διεσκόρπισεν οὕτως ὥστε ἀπεσο- βήθη πᾶς μεταγενέστερος κίνδυνος.

Ἢ τὰς ἐπανήλθε μικρὸν κατὰ μικρὸν αἱ ἐλλείψεις ὅμως ἠβῆσαν καὶ ἡ πείνη καθίστατο ἐ- πίφοβος. Μέχρις αὐτοῦ τοῦ χρόνου οἱ Ἴνδοι ἐ- χορήγουν τροφάς, ἀλλὰ κατόπιν ἐπαυσαν· διότι οἱ Ἑβρωπαῖοι ἀπώλεσαν παρ' αὐτοῖς πᾶν γόη- τρον, ἀλληλομαχοῦντες ὡς ἄνθρωποι κοινοί.

Ὁ Χριστοφῶρος Κολόμβος ἔσπευεν ἑαυτὸν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν διὰ τεχνάσματα· συγχωρητέου εἰς παρημοίας περιστάσεις. Ἦτο παραμονὴ ἐκ- λέψεως σελήνης, ἣν προσεῖδε καὶ ὑπελόγησεν ὅ- πως λοιπὸν καταπλήξῃ τοὺς ἐγγυρῶντας διὰ θαύ- ματος, ἐκάλεσεν ὅλους τοὺς ἀρχηγούς καὶ ἠγε- μόνους τῶν πλοίων, καὶ ἀφου ἐζήτησε παρ' αὐτῶν τροφάς, οὗτοι δὲ ἀπεποιήθησαν, κατέκρινε τὴν σκληρότητα αὐτῶν καὶ ἠπειλήσε κατ' αὐτῶν τὴν δργὴν τοῦ Θεοῦ.

— Ὅπως δώσω δὲ ἀπόδειξιν, εἶπε, θέλω κατ' ἀρχὰς διατάξαι τὴν σελήνην νὰ μὴ φω- τίσῃ ἡμέας.

Οἱ ἄγριοι ἀπήλθον μὴ πιστεύσαντες· ὅταν δμως ἐπήλθεν ἡ νύξ, καὶ εἶδον ὅτι τὸ φῶς τῆς σελή- νης ἀπεαῦρα, ἔτρεξαν πάντες σωρηδὸν, ἐρρίφθη- σαν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κολόμβου, καταθέτον- τες ὅλα τὰ πλοῦτῃ των εἰς τὴν διάθεσιν του καὶ παρακαλοῦντες νὰ μεσολαβῆσῃ ὑπὲρ αὐτῶν.

Ὁ ναύαρχος ἐπέμεινε μέχρι τοῦ τέλους τῆς ἐκλείψεως, εἶτα δὲ προσποιήθη ὅτι ὑποχωρεῖ εἰς τὰς ἰκεσίας των παραχωρῶν αὐτοῖς τὸ φῶς τῆς σελήνης.

Ἐκτοτε ἡ μικρὰ ἀποικία οὐδενὸς χροσίδους ἐστερόθη. Ἀλλὰ τί ἐσήμαινεν ἡ ὀλικὴ ζωὴ ἐν τῇ ἀπομονώσει ἐκείνῃ καὶ τῇ ἐξορίᾳ;

Τέλος μετὰ ὀκτὼ μηνῶν προσδοκίαν ἐφθασεν ἐκ τῆς Ἰσπανικῆς νήσου πλοῖον πλοίαρχούμενον ὑπὸ τοῦ Διέγου Ἐσκοβάρ· ἀλλ' ὁ ἀξιωματικὸς οὗτος, προσωπικὸς ἐχθρὸς ἄν τοῦ ναυάρχου, ἤλθε μόνον ὅπως πληροφορηθῇ εἰς ποῖαν θέσιν οὗτος εὐρίσκατο. Ἀπεποιήθη μάλιστα ν' ἀποβιβάσῃ καὶ ἀνεχώρησεν ἀντὶ πάσης ζωοτροφίας ἀποβιβάσας εἰς τὴν ξηρὰν ἕνα γοῖρον καὶ ἕνα πῖθον αἴνου.

Αὐτὴ ἡ σκληρὰ εἰρωνεία, ἣν βεβαίως δὲν διέ- ταξεν ὁ διοικητὴς τῆς Ἰσπανικῆς, ἐξήγειρε τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ ναυάρχου, τὴν ὁποῖαν ὅμως κατέπνιξεν εἰς ἑαυτόν. Τούναντίον ἐβεβαίωσε τοὺς συντρόφους του, ὅτι ἡ θέσις αὐτῶν ἦδη ἐ- γνώσθη καὶ ὅτι ἡ σωτηρία των τοῦ λοιποῦ ἦτο ζήτημα χρόνου.

Ὅντως δὲ μετὰ τέσσαρας μῆνας ἐφθασε πλοῖον ἐξωπλισμένον ἀναλώμασι τοῦ ναυάρχου ὑπὸ τῶν Μενδέξ καὶ Φιέσι, καὶ τῆ 21 Ἰουνίου 1504 οἱ ναυαγοὶ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν Ἰσπανίδα νήσον.

Ὁ Ὁβάνδο ἐδέχθη κατ' ἀρχὰς τὸν Χριστο- φῶρον Κολόμβον μετὰ δειγμάτων σεβασμοῦ· ταῦτα ὅμως ἦσαν προσποιήσεις, διότι πᾶσαντα ἤρξαντο αἱ κατακρίσεις. Ὁ Κολόμβος ὑπεχρεώθη ν' ἀπελευθερώσῃ ἄνευ δίκης τοὺς στασιαστὰς, οὓς εἶχε πεφυλακισμένους· διὰ πλήρης ἀθυμίας ἐκ τῶν τόσων πικριῶν, ἃς ἐπότισαν αὐτόν, καταβιβα- σθεῖς ἐκ τοῦ ἀξιώματος, ὅπερ εἶχε, προσωπικῶς δὲ προσβαλλόμενος ἐξώπλισε δύο πλοῖα καὶ ἐ- πλευσε τὸ τελευταῖον ἤδη εἰς τὴν Ἑβρώπην τῆ 12 Σεπτεμβρίου 1504.

Μετὰ διάπλουν τετραγῶδην, ὁ Κολόμβος ἀσθε- νῆς καὶ παρωργισμένος διὰ τὰ παθήματα, ἅτινα ἀναξίτως ἑαυτοῦ ὑπέστη, ἀπεβιβάσθη τῆ 7 Νοεμ- βρίου εἰς τὸν λιμένα τοῦ Σάν Λουκά. Ἢ πρώτη δὲ εἰδήσις, ἣν ἔμαθεν, ἦτο ὅτι ἡ βασίλισσα Ἰσα- βέλλα, ἡ προσάτριά αὐτοῦ, εἶχεν ἀποβιώσει· δὲν εἶχε δὲ ν' ἀναμῆν οὐδὲν ἀγαθὸν παρὰ τοῦ Φερ- δινάνδου, βασιλέως ἀχαρίστου καὶ φθονεροῦ, ὅστις ἐδέχθη ψυχρότατα τὸν μεγαλοπρεπεῖ ἄνδρα, τὸν δαπανήσαντα τσακῦτα καὶ μὴ ὑπολογίζοντα

εἰς τὰς δαπάνας τὴν ὑγίαν του καὶ τὴν ζωὴν ὅπως δώσῃ αὐτῷ ἕνα κόσμον καὶ τριπλασιασθῇ τὰ εἰσοδήματα τοῦ στέρματός του.

Ὁ Κολόμβος γεγηρακὸς, ἐξηντηλημένος ἐκ τῶν νόσων μᾶλλον ἢ ἐκ τοῦ γήρατος, δὲν ἐζή- τησεν ἑτερόν τι παρὰ νὰ τελειώσῃ τὸ τόσον ἐν- δοξὸν στάδιόν του διὰ παραχωρήσεως ἐντίμου εἰς αὐτόν συντάξεως. Ὁ Φερδινάνδος δμως δὲν ἐφείσθη οὔτε στραφοδικίων, οὔτε ἀναβολῶν πρὸς τοῦτο· ὅτε δὲ ἐπίστασεν ὅτι ἐκεῖνος, ὄνειχε διορίσει πανηγυρικῶς Ἀντιβασιλέα τοῦ Ἰνδικοῦ Ἰσκανοῦ, κατέβληθη ὑπὸ τῆς ἀποθαρρύνσεως καὶ τῆς πενίας, ἔσχε τὴν τόλμην νὰ προσφέρῃ αὐτῶν τὴν διοίκησιν τῆς Καστίλων δὲ λός Κον- δὲς, μικρᾶς πόλεως τῆς Καστίλης, ἀντὶ τοῦ βαθ- μοῦ αὐτοῦ καὶ τῶν ἀξιοματιῶν.

Αὐτὴ ἡ υπερβάλλουσα ἀχαριστία κατέβαλε τὸν μέγα ἄνδρα. Ἢ ὑγεία του, ἀκροσφαλῆς οὖσα, ἐτρέπη πρὸς τὸ χειρὸν καὶ ἀπέθανεν εἰς Βαλλα- δολίδον τῆ 20 Μαΐου 1506 ἐν ἡλικίᾳ 70 ἐτῶν.

Ἢ δυστυχία δὲν κατέβαλε ποσῶς τὴν ὑπε- ρηφάνειάν του· αὐτὸς ὁ μὴ κατέχων κυρίως εἰπεῖν παρὰ ἀλύσεις, δι' ὧν ἐπανήλθεν ἐκ τοῦ δευτέρου ταξιδίου, ἐγραψε διαθήκην ἠγεμόνος δι' ἧς ἐκληροδοτεῖ εἰς τοὺς υἱούς του καὶ τοὺς ἀδελφούς του τὰς νήτους καὶ τοὺς ἠθασαυροὺς, οὓς ἀνεκάλυψε.

Δὲν εἶναι χρεῖα νὰ προσθέσωμεν ὅτι αὐτὴ ἡ διαθήκη ἔμεινε γράμμα νεκρὸν, οὐδὲν ἀποτελέ- σμα παραγαγῶσα ἔσον καὶ ὁ τίτλος τοῦ Ἀντιβα- σιλέως, ὅστις ἐν τούτοις ἀνῆκε τῷ Κολόμβῳ οὐ μόν- ον ἐκ τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν λαῶν, ἀλλὰ καὶ δι' ἐπιστήμου πράξεως τῆς Ἰσπανικῆς βασιλείας.

Τὸ σῶμά του ταφῆν ἐν ἀρχῇ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου, μετηνέχθη τῆ 1513 εἰς τὴν Μονὴν τῶν Σαρτρῶ τῆς Σεβίλλης, ἐν τῇ μητρο- πόλει τοῦ Ἁγίου Δομίνγου.

Αὐτόθι ἦτο ἡ ἀληθὴς αὐτοῦ θέσις, ἐν μέσῳ τοῦ Νέου Κόσμου, ὃν ἀνεκάλυψεν.

Ἐὰν αὐτὸς ὁ μεγαλοφυὴς ἄνθρω ἀπέθωνε πε- ποτισμένος πικριῶν, μὴ ἀμφιβάλλων ποσῶς περὶ τῆς σημαντικότητος τῆς ἀνακαλύψεώς του, εἰς ἣν δὲν ἀπέδωκεν τὸ ὄνομά του, τοῦλάχιστον δὲν εἰδοκίμασε τὴν ἠλίψιν νὰ ἰδῇ αὐτὴν φέρουσαν τὸ ὄνομα ἐτέρου. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀμερικὸς Βεσπούτσος, ὅστις παρ' ἀξίαν ἔτυχε ταύτης τῆς τιμῆς, δὲν ἀ- πήλαυσεν αὐτῆς διακρούσεως τῆς ζωῆς του.

Ὁδδεμίαν ἐν τούτοις εἶχεν ἐπὶ τούτου ἀξίω- σιν. Ἐὰν δὲ ἤθελε τις διαφιλονικῆσαι εἰς τὸν Κο- λόμβον τὴν δόξαν τῆς ἀνακαλύψεως τῆς ἀμερι- κανικῆς ἠπείρου, δὲν ἴ' ἀπέδιδεν εἰς αὐτὸν ταύ- την, ἀλλ' εἰς Ἄλλον, τὸν Σεβαστιανὸν Καβότ, ὅ- στις τῶνόντι προσορμισθῆν εἰς Λαβραδὸρ, μεταξύ τῆς 56" καὶ 58" πλάτους τῆ 24 Ἰουνίου 1497. Ἀλλὰ τίς ἤθελε κειθῆν περὶ τῆς νέας αὐτῆς γῶ- ρας, ἂν ὁ Γενουατικὸς ναύτης δὲν ἤθελεν ἐπιχειρή- σει τὴν νέον αὐτοῦ ταξίδιον;

Τὸ μᾶλλον δὲ ἀλλόκοτον εἶναι ὅτι Γάλλος ὠσαύτως διὰ τῆς ἀτομικῆς αὐτοῦ αὐθεντίας ὡς γεωγράφου καὶ βιβλιοπώλης, ὠνόμασε τὴν νέαν ἡπειρον διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀμερικίου Βεσπούτου.

Αὐτὸς δ' Ἀμερικίος Βεσπούτος, υἱὸς πλουσίου Φλωρεντίνου ἐμπόρου, ἦτο εἰς τῶν κυρίων ὑπαλλήλων τοῦ περιφήμου ἐμπορικοῦ οἴκου, τοῦ ἰδρυθέντος ἐν Σεβίλλῃ ὑπὸ ἑτέρου Φλωρεντίνου Ζουανίτου Βεράρδη. Αὐτόθι ἐγνώρισε τὸν Κολόμβον ἐξαιτούμενον χρήματα ὅπως παρασκευάσῃ τὴν θαλασσοπορίαν του, καὶ συνέλαβε πρὸς αὐτὸν, καίπερ παρὰ πολλῶν οἰονεὶ σοφῶν θεωρούμενον μακρὸν, φιλικὸν καὶ θαυμασμὸν, ὁσημέραι ἀξανάμενον. Μὴ δυνάμενος ὁμως νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸ δεύτερον ταξίδιον τοῦ Κολόμβου, παρασκευάσεν αὐτὸς οὗτος ἐν ἴδιον μετὰ τοῦ Ἀλόνζου Ὀγέδα καὶ Ζουάν Δελα Κόζα, οἵτινες εἶχον συνοδεύσει τὸν Κολόμβον εἰς τὸ δεύτερον ταξίδιον. Ἄλλ' ἡ θαλασσοπορία αὕτη ἀρξάμενη τῇ 20 Μαΐου 1499 δὲν ἔδιδεν αὐτῷ, καθὼς καὶ αἱ τρεῖς γενόμενα ὑπερον, τὸ δικαίωμα νὰ δώσῃ τὸ ὄνομά του εἰς ἡπειρον, ἣν αὐτὸς ἀνεῦρε μετὰ τὸν Κολόμβον, οὕτε εἶχε ποτε τοιαύτην ἀξίωσιν. Βδῆμοσίευσε μόνον τὴν περιγραφὴν τῶν Γεογράφων αὐτοῦ π. ἴων, διὰ βιβλιοπώλου ἐλβετικῆς καταγωγῆς, ὀνόματι Βαλδσεμύλλερ, ὃν εἶχε δοκιμησοφικῶς μετονομάσει Ἰλακόμυ. Ἰντ, ὅελων ν' ἀποκατασταθῇ εἰς τὴν μικρὰν πόλιν Σαίντ Διὲ τῆς Λορραίνης.

Αὐτὸς δ' Ἰλακόμυλος ὡς πάντες οἱ βιβλιοπῶλαι τῶν χρόνων του (καθηγητῆς τῆς γεωγραφίας ἐν τῷ γυμνασίῳ τοῦ Σαίντ Διὲ, προστατευόμενος ὑπὸ τῆν διπλὴν ταύτην ιδιότητα ὑπὸ τοῦ Ῥενάιου Β' δουκὸς τῆς Λορραίνης, ὅστις ἔτρεφε πάθος πρὸς τὰς γεωγραφικὰς ἐπιστήμας, καὶ ὅστις ἰδίαις δαπάναις ἔκαμε τὴν περίφημον ἐκδοσιν εἰς φύλλον τοῦ Πτολεμαίου ἐν Στρασβούργῳ 1513, δημοσιευθεῖσαν ὅσον μετὰ τὸν θάνατόν του), προέταξε τῆς ἐκδόσεως τῶν Γεογράφων π. ἴων τοῦ Βεσπούστη, μεθ' οὗ εἶχεν ἀλληλογραφίαν ἐπὶ πολὺ ἐξακολουθήσασαν ἔτι, πραγματείας κοσμογραφίας, ἐν ἧ προέτεινε νὰ ὀνομασθῇ ὁ Νέος Κόσμος Ἀμερικῆ.

Προεβῆ περαιτέρω. Ἐν γεωγραφικῷ χάρτῃ σχεδιασθέντι παρ' αὐτοῦ καὶ προσαρτηθέντι ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Πτολεμαίου τοῦ 1522 ἔγραψεν ἐπὶ τῆς νέας ἡπείρου τὸ ὄνομα Ἀμερικῆ.

Τὰ βιβλία τότε ἦσαν σπάνια, καὶ διὰ τὰ ἐπιστημονικά. Ἡ κοσμογραφία τοῦ Ἰλακόμυλου ἀνετυπώθη τῇ 1509 καὶ ἐμνημονεύετο εἰς πάντα τὰ ὑπερον ἐκδοθέντα γεωγραφικὰ συγγράμματα. Ἐγένοντο ὡσαύτως δύο ἀνετυπώσεις ἐν Βενετίᾳ τῇ 1535 καὶ 1554, οὕτω δὲ πάντες οἱ λόγοι ἐσυνέβησαν νὰ ὀνομάζωσιν Ἀμερικῆν τὸν Νέον Κόσμον, τὸν ἀνακαλυφθέντα πρῶτον ὑπὸ τοῦ Κολόμβου καὶ ὑπερον ὑπὸ πλεί-

στων ἐρευνητῶν, ὧν αἱ Θαλασσοπορίαι διεδέχοντο ἀλλήλας ταχέως καὶ ἐπιτυχῶς.

Εἰς τὸν Κολόμβον ὁμως ἀνήκει ἡ δόξα διότι αὐτὸς πρῶτος εἶδεν οὐ μόνον τὰς νήσους προσσηρημένας εἰς τὸ μέγα σύστημα τῆς ἡπείρου, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἡπειρον.

Ἡ δόξα δὲ αὕτη εἶναι μεγίστη, διότι ἔσχε τὸ θαυμάσιον ἀποτέλεσμα νὰ διαχύσῃ εἰς τὰ στρώματα τῆς κοινωνίας νέον φῶς ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων. Ἡ ἔλπις, ἡ περιέργεια ἔλαβον ἐλατῆρια ἰσχυρότερα δι' ἃν ἐπλημμύρησεν ὁ Νέος Κόσμος ἐξ ἀπειρῶν ἀποικιῶν, ὧν οἱ κάτοικοι, ἀναχωρήσαντες ἐξ ὄλων τῶν μερῶν τῆς γῆς, ἐμύρφωσαν τοῦ χρόνου προϊόντος ἐκείνων τὴν νέαν φυλὴν, ἣτις ζῶσα ἐν μέσῳ κοινωνίας ἐπτερημένης πάσης παραδόσεως, ἠδυνήθη νὰ ἰδρῆσῃ ἐκεῖνας τὰς ἐλευθέρας πολιτείας, ὧν τὸ ὄνομα τῆς εὐημερίας δὲν μένει ἄνευ ἐπιδράσεως ἐπὶ τοῦ ἐπιλοίπου κόσμου.

Ἡ ἀνακάλυψις λοιπὴν τῆς Ἀμερικῆς εἶναι σπουδαῖον καὶ χρονικὸν σημεῖον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς καθὼς καὶ τοῦ ὕλικού πολιτισμοῦ, ὥστε τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου εἶναι ἄξιον μεγάλαις τιμαῖς ἔτι φήμες, παρ' ἐκαίνας, ἧς ἔτυχε.

Lucien d'Hara.

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ,

[Ἐκ τῶν τοῦ κ. Α. Πυζαντίου.]

Ἡδυνάμεθα νὰ μὴ ἀφιερῶσιν ἰδιαίτερον κεφάλαιον διὰ τὰς γυναῖκας, ἀπ' οὐ μάλιστα μία τις αὐτῶν, ἧς τὸ ὄνομα ἐνέγραψεν ἤδη ἐν τῇ βίβλῳ αὐτῆς ἡ ἀθανασία παρὰ τὰ ὀνόματα τῆς Lady Montagu καὶ τῆς Beauvoir, καὶ πραγματείας δλόκληρον ἐδημοσίευσεν περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ δημοφύλων τῆς; Ἡδυνάμεθα ν' ἀφήσωμεν αὐτάς, ὅσον εὐαισθητοῦς, ὅσον εὐερεθίστους, ἐντὸς τῆς τύχης καὶ σκικιότητος τῆς ἀνδρονιτιδος; αὐτάς, αἵτινες οὐδένα ἄλλον θόρυβον ἀνέχονται παρὰ τὸν τῶν νηπίων, τῶν ὀποιῶν εἶνε οἱ φρουροὶ ἄγγελοι; Ὁ ἀναμάσσωμεν τὴν καρτερίαν, τὴν φιλανθρωπίαν, τὴν φιλοκαλίαν, τὴν εὐλάβειαν καὶ ὕλας τὰς ἄλλας ἀρετάς, ὅσαι κοσμοῦσι πανταχοῦ τὸ εὐγενέστερον τοῦτο μέρος τοῦ ἀνθρωπίνου εἶδους, ὅα ἴδωμεν αὐτάς ὡς συζύγους, ὡς μητέρας, ὡς οἰκοδεσποῖνας, ὡς ἐρωτολήπτους ὅα τὰς ἀνεύρωμεν εἰς τὸ λουτρὸν, εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἰς τὸν περίπατον, εἰς τὴν χαρὰν, παρὰ τὴν κλίνην τοῦ νοσοῦντος, καὶ εἰς τὸν τάφον τοῦ συγγενοῦς παντοῦ ὁ κάλαμος ἡμῶν ὅα ἐκθειάζῃ τὰ πλεονεκτήματά των καὶ ὅα συμπαθῇ πρὸς τὰς ἀδυναμίας των. Αὐταὶ μᾶς τρέφουσι καὶ μᾶς ἀποκοιμίζουσιν ὡς νήπια, αὐταὶ μᾶς κρηγοροῦσιν ἄνδρες, συμμεριζόμεναι καὶ μετριάζουσιν τὰς ὀλφεις μας, αὐτῶν τὸ βλέμμα ἀποχαιρετῶμεν τελευταῖον χωρὶς οἰζόμενοι τοῦ βίου.

Ἐν Εὐρώπῃ, ἡ γυνὴ εἶνε τὸ ἥμισυ ὀραϊότερον μέρος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, συμμερίζεται τὸν βίον μετὰ τῶν ἀνδρῶν, ἀγοράζει καὶ πωλεῖ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ, συναλλάττει ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ, ἀκροᾶται ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ, συμπιλολογεῖ καὶ συμπολιτικολογεῖ ἐν δημηγύρεσιν Ἀκαδημαϊκῶν καὶ Διπλωματῶν, ἀναγινώσκειται ὡς συγγραφεὺς ἢ ὡς ποιητῆς ἢ καὶ ὡς δημοσιογράφος, ἀμφισβητεῖ τέλος τὸ μέρος τῆς εἰς πᾶσαν δόξαν, εἰς πᾶσαν περιπέτειαν τῆς κοινωνίας, ἐκτὸς τῆς τῶν μαχῶν, τὴν ὀποιαν ἐῦ ποιῶσα ἀποστρέφεται, ἀν καὶ προτιμᾷ τὰς ἐπιμιθίας καὶ τὴν σπάθην τοῦ καλῶν καὶ τοῦ λογικῶν ἀβασκος. Ἄλλ' ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὅπου τὰ ἦθη τὴν ἔχουσιν ἀποκλεισμένην καὶ τῆς ἀγορᾶς καὶ τῶν πολιτικῶν καὶ φιλολογικῶν ἀγώνων, χωρὶς νὰ ἀναφέρω τοὺς Ὀθωμανοὺς, οἱ ὀποῖοι ἐκλείσαν αὐταῖς ὄχι μόνον τοῦ τζαμίου, ἀλλὰ καὶ τοῦ Παραδείσου των τὰς θύρας, οἱ ἀπειρόκαλλοι, ἐν ᾧ, ἀπ' ἑτέρου, ἐν ἅπασιν ἀνυπεραί, ἐγκατέκλεισαν ἐν αὐτῷ τὰς Ὄρας (Χορῆ), ὡς τὸ θελιτικώτερον τῶν κοσμημάτων του, τί ἄλλο ἀξιώτερον σπουδῆς παρὰ τὰς γυναικας, καὶ ἰδίως τὰς Ὀθωμανίδας;

Διανοίγομεν λοιπὸν συνεσταλμένη τῇ χειρὶ τὸ παραπέτασμα τοῦ Χαρεμίου, καὶ εἰσερχόμεθα ἀθρόω: ἐν αὐτῷ, προσπιζόμενοι ὑπὸ λευκοῦ πῶγωνος καὶ ὑπὸ τὸ διαβατήριον τοῦ... ἱατροῦ, τὸ μόνον, ὅπερ ἔχει χώραν ἐν τῷ Χαρεμίῳ. Ἐὰν δὲ οὐδὲν κοινὸν ἡμῖν καὶ τοῖς Ἀσκληπιάδασι, τοῦτο δὲν ἐμποδίζει καὶ ἐρωτήσεις ν' ἀπευθύνωμεν ἱατρικὰς, καὶ τὸν σφυγμὸν νὰ συμβουλευθῶμεν, καὶ πτιτάνας ἀθῶας νὰ διορίσωμεν ἀρκεῖ νὰ ἦνε ζαχαρώδεις καὶ νὰ μοσοχομυρίζωσι. Τίς γυνὴ ἐν τῇ Τουρκίᾳ πάντα Φράγκον δὲν νομίζει ἱατρὸν; Καὶ πασάκις, διαβλίνοντας ἐν τῇ Ἀσίᾳ τὰς ὁδοὺς, δὲν ἐσταματῶμεν ἡμᾶς ἐν τούρκισσαι, καὶ, ἀποστρέφουσαι τὸ πρόσωπον, δὲν προέτεινον ἡμῖν ἐπισθοφανῶς τὴν χεῖρα, μετὰ τῆς διαταγῆς ἡ παρακλήσεως «Χεγκλιμ, νεῦζιμὲ μπασάνα»; Ἀρξόμεθα λοιπὸν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ὡς λέγουσι, καὶ ἀπὸ τοῦ κυριώτερου, καὶ αὐτὴ εἶν' ἡ μορφή: «Πῶτον γὰρ εἶδος» καὶ εἶπομεν ἤδη ὅτι τὸ κάλλος οἱ Ὀθωμανοὶ ἀναζητοῦσιν ἐν τῇ εὐχρίᾳ καὶ τῇ εὐσαρκίᾳ μᾶλλον ἢ ἐν τῇ εὐρυμῃ καὶ λεπτότητι. Ἡ δὲ τρυφερότης τῆς ὄψεως καὶ τῶν σαρκῶν λογίζεται παρ' αὐτοῖς τὸ ἰδανικὸν τῆς ὀραϊότητος. Ἰνωστὸν δὲ ὅτι ὁ φιληθονώτερος τῶν Σουλτάνων Ἰβραήμ, ὄρισας τὸ ἔκρον τοῦ καλοῦ εἰς τὸν ἔγκον, εἰσήγαγεν, ἀναζητήσας, εἰς τὸ χαομίον του τὴν πολυσαρκότεραν ἀνευρεθεῖσαν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀρμενίαν, ἣτις καὶ ἴσχυσεν ἐπὶ χρόνον τινὰ τὰ μέγιστα, ὥστε καὶ Βεζίρην δημοπάτριον αὐτῆς νὰ προαγάγῃ, μέχρις ὅτου, προσκλήθεῖσα ὑπὸ τῶν ἄλλων Χασεκῆ-Σουλτάνων εἰς δεῖπνον, ἀπεπνίγη, ἐπ' ᾧ καὶ ὑπερήλγησεν ὁ Σουλτάνος οὗτος, εἰς τὸν

ὀποῖον εἶπον ὅτι ἀπέθανεν ἀπόπληκτος ἐξ ὑπερσαρκίας, καθὼτι ἄλλως ἦτον ἱκανὸς νὰ ἐξολοθρευθῇ μέχρι τῆς τελευταίας γυναικὸς τὸ Χαρέμιον.

Ἡ ἀργοκίνησις τῶν Τουρκισσῶν, τὸ σύρμιον τῶν πεδίων, ἡ χαυνότης καὶ μαλακότης ὄλων τῶν κινήματων, τὸ σεσυρμένον τῆς φωνῆς, ὁ κιχλισμὸς τοῦ γέλωτος, τὸ περικεκλασμένον τῶν ὀμμάτων, ἡ θρύψις ἐν γένει καὶ οἱ ἀκκισμοὶ (τ. ἔ. ἰ. ἰ. ἰ. ἰ.), τοὺς ὀποῖους ἐπιτηδεύουσι, προσβάλλουσι δυσαρῶς τὸν Εὐρωπαῖον, ἀλλὰ ταῦτα παρὰ τοῖς Ἀσιανοῖς λογίζονται θέλητρα. Τὴν δὲ χάριν, ἣτις ὀραίζει καὶ αὐτὸ τὸ κάλλος, τὸ ἀνεξήγητον ἐκεῖνο ΠΟΠ 90 UHO τῶν Ἰταλῶν, τὸ ὀποῖον διδῆι θέλητρα καὶ εἰς αὐτὴν ἐπιτελεῖ τὴν δυσμορφίαν, οἱ Τούρκοι ὀνομάζουσι Φῶς (Νοῦρ).

Ἡ ἀδιάκοπος χρῆσις τῶν καλοδόθρων (γαλεντζῶν), ἡ συνήθεια τοῦ νὰ περιτυλίσσωσι τὰ βρέφη δι' ἀτσευτήτων σπαργάνων, καὶ ἐπομένως ἡ δυσκολία τοῦ νὰ τ' ἀλλάσσωσι συχνά, ἡ ἀποφυγὴ παντὸς πόνου καὶ πάσης πρὸς σωματικὴν κινήσεως, ἡ δι' ὀχήματος ἡ πλοῖου ἡ ἵππου μετάβασις, διατρέφουσι τοὺς πόδας καὶ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, καὶ ἀναπτύσσωσι τὰς στραβοποδίας ἐκεῖνας, δι' ὧν ἰδίως διακρίνονται οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει Τούρκοι καὶ οἱ Τουρκαμερῆται Ἀρμένιοι καὶ Ἰρακίκοι ἀπὸ τῶν λοιπῶν τοῦ Κράτους κατοίκων.

Παρατηρήθη δὲ ὅτι ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὅπου αἱ μαγγανεῖαι τῆς κομμωτικῆς, αἱ συγκρόπτοιται τὸ γῆρας ἐν τῇ Εὐρώπῃ, εἶνε ἀγνωστοί, αἱ γραταὶ καταντήσιν εἰς φαντασιώδη ἀσχημίαν. Πρὸς τοῦτο δὲ συντείνουσι, παρεκτὸς τῆς θερμότητος τοῦ κλίματος, καὶ αἱ συχναὶ θερμολουσαί, κατερραζόμεναι καὶ χαλαρόνουσαι εἰς ρυτίδας ἐνωρίτερον τὸ δέσμα. Τῶν Τουρκισσῶν μάλιστα γρατῶν ἡ ἀσχημία φθάνει εἰς τὸ μὴ ἐπέκεινα. Καί, ὅταν ἀπὸ βακώδους τινὸς φερετῆς χρώματος ἀκατονομάτου προκύπτῃ σκελετώδης χεῖρ, ζητοῦσα ἐλεημοσύνην, νομίζει τις ὅτι ἡ Μίδουσα ἢ αἱ Ἰβριννῆες δὲν εἶνε τῆς φαντασίας γεννήματα, καὶ ἀναλογιζόμενος ἀπὸ τοῦ φαινομένου τὸ μὴ δρώμενον, αἰσθάνεται διαχέομένην καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ σῶμα φρίκην μούμια δὲ μόνον, ἧς ἡ χεῖρ τοῦ ἀργαυλόγου ἀφείλε τοὺς τελαμῶνας, δύναται νὰ δώσῃ ἀμυδρὰν τινα ἰδέαν τοῦ κινουμένου τούτου σκελετοῦ.

Ὡς πρὸς τὰς διαφορὰς δὲ ἐθνικότητος, παρατηρεῖται ἐν γένει ὅτι αἱ Τούρκισσαι εἶν' ἐν γένει κατάλευκοι, διότι συνήθως οἰκουροῦσι καὶ προφυλάττουσι τὸ πρόσωπον καὶ τὸν τράχηλον αὐτῶν πλείτερον τῶν Εὐρωπαίων. Ἐχουσι δὲ ὀραῖον σωματικὸν σχηματισμὸν, ἐπειδὴ δὲν φοροῦσιν οὔτε σιηλοδέσμους οὔτε καλλιδέτας. Γὰ συχνά ὁμως λουτρὰ καὶ τὸ ἐπὶ τῶν στιβάδων σταυροποδῆτι κάθισμα, τὰς καθιστῶσι πολυσάρκους καὶ χαυνόνει τὰς σάρκας αὐτῶν ἐνωρίτερον τοῦ θέντος.

Ἐν γένει κάμη ἀμφιλαφής, εὐχροία βόδου, ὀφρύδια κατάμυρα και συναφή, ὀμμάτια μεγάλη και ὑγρὰ και τις φακὸς ἀσυμμέτρως τοποθετημένους ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν παρειῶν, και μάστιγα ἐάν παρ' αὐτὸν κοιλιώνονται και οἱ λεγόμενοι γελασινοί, ἀνάστημα βραδινὸν και εὐλύγιστον (κυπαρισσοειδές), εἶνε τὸ ἰθακικὸν τοῦ γυναικείου κάλλους παρὰ τοῖς Τούρκοις και τοῖς Τουρκομερίταις. Διὰ τοῦς ἐπὶ τοῦ προσώπου φακούς ἰδίους ὁ πρός ἑκατὸν ἤδη ἐτῶν καταθέλων διὰ τῶν στίγων του τοῦς τοῦ Φαναρίου ἀστους Ἀλέξανδρος Κάλφολογους εἶχε ποιήση που τὸ

Ἢ μυρωδάτη σου ἑλὴ
 μὲ κερυμμένη μαργαλιὰ
 και δακτύλῳ ἀπ' τὰ κελιά
 ἐβγάξει εἰς τὴν μέση
 διὰ νὰ τοῦς πλανήσῃ.

Περὶ τῶν γυναικῶν οὐδεὶς οὐδέποτε γίνεται λόγος παρὰ τοῖς Τούρκοις και εἶνε ἡ χειροτέρα προσβολή, ἡ μεγαλειτέρα ἀναίδεια, ἡ παράβασις τῶν κυριωτέρων τῆς χρηστοθείας κανόνων, τὸ νὰ ἐρωτήση τις Τούρκον περὶ τῆς γυναικὸς του, ἐκτὸς μόνοι τοῦ ἱατροῦ. Ὅσακις δὲ συμπέση περὶ τῆς Κυρίας λόγος, ὁ Τούρκος μεταχειρίζεται περιφράσεις: Οἱ παρ' ἐμοῖ, οἱ κατ' αἰκόν, ἢ τῆς οἰκίας νεᾶνις, κτλ. Τὶ κάμνουσιν ἐν τοῦτοις αἱ δειλαίαι αὐται, τὰς ὁποίας ὀρηνοῦσιν αἱ Εὐρωπαϊαί, ὡς κατὰ κλειστους και φρουρουμένους ὑπὸ λόγου μαθῶν και δυσειδῶν ἐνόουχων; Γελᾶσι και ἀποροῦσιν ἀκούουσαι, ἂν συμπέση παρὰ ν' ἀκούσωσιν, ὅτι ταλανίζονται ὡς στερημένοι ἐλευθερίας, ἐν ᾧ ἀπολαμβάνουσι πᾶσαν ὄσσην τὰ εἶδη τὰς συγχωροῦσιν. Ἡ Ὄθωμανίς, ἀνατρεφόμενη ὑπὸ τὴν ὀρησκευτικὴν ἰδέαν ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς δημιουργίας τῆς γυναικὸς εἶνε νὰ κάμη τὸν ἄνδρα εὐδαίμονα, και ὅτι εἶν' ἐπομένως φύσει ὑποδεστέρας, θεωρεῖ και ὀνομάζει κύριον ἑαυτῆς τὸν σύζυγον, και εἶν' ἀφωσιωμένη εἰς τὰ οἰκιακά της ἔργα και τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων της, πρὸς τὰ ὁποία ἡ φιλοστοργία της δὲν ἔχει ὄρια. Καὶ αὐτὰ δὲ ἀνταμείβουσιν ὅχι μόνον τὰς μητέρας ἀλλὰ και τοῦς τροφούς αὐτῶν μὲ ἀπερίφροστον σέβας, τῶν ὁποίων τὸ παράδειγμα δίδει πρῶτος ὁ Σουλτάνος: Ὁθεν και βλέπομεν τὸσας Σουλτάνων μητέρας (Βαλιδὲ) ἰσχυράσας τὰ μέγιστα ἐπ' αὐτῶν. Ὁ σύζυγός της ἀφ' ἑτέρου (και ἐνοῦσιν τὸν μὲ ἐξαχρεωμένον και καθ' αὐτὸ Τούρκον) εἶνε πρὸς αὐτὴν ἡπιώτατος και περιποιητικώτατος: τὸ δὲ αἰσθητικὸν τοῦτο εἶνε τοσούτῳ μᾶλλον διακριτέρον και εὐγενέστερον, ὅσῳ προέρχεται ἀπὸ συμπαιδείας πρὸς τὸ ἀσθενέστερον φύλον. Ὁ Τούρκος ὅχι μόνον οὐδέποτε το μᾶλλον νὰ ὑψώσῃ κατὰ τῆς γυναικὸς του χεῖρα, καθὼς ὅλοι σχεδὸν αἱ χωρικοὶ τῆς Εὐρώπης, ἀλλ' οὔτε νὰ φανῇ ἀτακτῶν ἐμπρός της και ἐάν ποτε τύχῃ νὰ μεθυσθῇ, ὑπάγει νὰ ἀνανήσῃ εἰς τῆς μητρός ἢ τῆς ἀδελφῆς του τὸν οἶ-

κόν. Ἐχουσι δὲ και τινα ἀστεινὸν πικρῶσιν, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὸν τρόπον τοῦ σκεπτεσθαι αὐτῶν ὡς πρὸς τοῦτο. Ἐάν ἡ γυνὴ ἐπλάσθῃ, λέγουσιν, ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδάμ, εἶνε φύσει στρεβλή, και, θέλων τις νὰ τὴν ἰσάσῃ, κινδυνεύει νὰ τὴν συντρίψῃ. Ἡ Ὄθωμανίς ἐπομένως ἐξέρχεται ὁσάκις θέλει, συνοδευομένη ὑπὸ προσβολῆς τινὸς συγγενοῦς ἢ θεραπεινίδος: ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος ὑπάγει κατὰ ὀρησκευτικὸν χροῶς εἰς τὸ λουτρὸν, και ἐκεῖ διατρίβει ὀλόκληρον τὴν ἡμέραν, μανθάνουσα τὰ τῆς γειτονίας ἀνεκδοτά και ἐπιδεικνυμένη τὰ τῆς ἑαυτῆς οὐδέποτε δὲ ὁ σύζυγός ἀρνεῖται πρὸς αὐτὴν τὴν διασκέδασιν ταύτην. Κακαλυμμένη τὸ πρόσωπον και τὸ σῶμα, διέρχεται ἀγνώριστα τὰς πλειοτέρας ὁδοῦς, ἐκ τῶν ὁποίων ὅλοι παραμερίζουσιν ἔμπροσθέν της και ὁ σύζυγός της αὐτὸς ἐάν τὴν συναπαντήσῃ, ἢ δὲν τὴν γνωρίζῃ, διότι ὅλων τὰ νυμφοκράματα εἶνε ὁμοίωμα, ἢ διαβαίνει σιωπηλῶς, χωρὶς νὰ δῶσῃ ἀναγνωρίσεως σημεῖον. Εἰς δὲ τὸν γυναικωνίτην αὐτῆς εἶνε καθ' ὅλην τῆς λέξεως τὴν δύναμιν οἰκοδόσποινα, και οὔτε ὁ σύζυγός της αὐτὸς τολμᾷ νὰ εἰσέλθῃ, ὁσάκις πρὸ τῶν θυρῶν βλέπει ξένην γυναικὸς πᾶσιλα.

«Οἱ ἄνδρες εἶνε ἀνώτεροι τῶν γυναικῶν, λέγει τὸ Κοῦρ-ἄν. Αἱ ἐνάρετοι γυναικὸς εἶνε πεισθηνοὶ και ὑπήκοοι. Τὰς ἀπειθούσας θέλετε ἐπιπλήττει, θέλετε ἄρει. Ἀλλ' ἄμα πᾶς ὑποτάσσονται, μὴ φιλονεικῆτε πρὸς αὐτάς. Ὁ Θεὸς εἶνε ὑπερκείμενος και μέγας». Ἡ τὸ τοιαύτας ὀρησκευτικᾶς ἰδέας ἀνατρεφόμενη ἡ Ὄθωμανίς, ἔχει ἐπικρατούσαν ἐν ἑαυτῇ τὴν ἰδέαν ὅτι ἐδημιουργήθη διὰ τὸν ἄνδρα, ὅθεν και πρέπει νὰ διατελῇ πάντοτε ὑπὸ γάμον. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶνε παντάπασι παρ' αὐτοῖς: σπάνιον και παράδοξον, πρὸς τὴν γυνὴν νὰ ὑπανδρευθῇ και δεκάτην φορὰν, ἐάν οὔτω τύχῃ. Ὁ δεσμοφύλαξ ἡμῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ Μεχμέδ-ἄγας, ἀγαθώτατος Ἐμίρης, ἦτον ἐβδομηκοντούτης και εἶχεν υἱὸς και ἐγγόνους ἐν ἡλικίᾳ, και τὴν μητέρα τούτων και μάμμην ζῶσαν. Ἀλλὰ μ' ἐκάλεσε ποτε εἰς τοῦς γάμους του, και ἐπειδὴ τὸν ἠρώτησα, μήπως ἀπέθανεν ἡ σύζυγός του, Ὅχι, μοὶ ἀπεκρίθη, ἀλλὰ γείτων και συγγενῆς μοῦ τις, ἔχουσα και αὐτὴ τέκνα, ἤδη ἀποκαταστημένα, ἐχῆρευσε κατ' αὐτάς και ἐπειδὴ ἔχει μίαν οἰκίαν ἰδιόκτητον και τέσσαρας ἀγελάδας, τὰς ὁποίας καταλείπει εἰς ἐμὲ και τὰ τέκνα μου μετὰ τὸν θάνατόν της, ὑπόσχεται δὲ νὰ μοὶ προμηθεύῃ και τὸν κρινὸν μου και δύο ἐνδουμασίας κατ' ἑτος, μόνον ἵνα μὴ μένη ἐν χηρείᾳ, τὴν νυμφεύομαι, συναίνεσει και τῆς συζύγου μου. Τίς δὲν ἐνθυμεῖται ἐνταῦθα τὸ Γραφικόν: «Καὶ ἐπιλήψονται ἐπὶ τῆς γυναικὸς ἀνθρώπου ἐνός, λέγουσιν: τὸν ἄρτον ἡμῶν φαγοῦμεθα, και τὰ ἱμάτια ἡ-

μῶν περιβαλοῦμεθα, πλὴν τὸ ὄνομα τὸ σὺν κεκλήσθω ἐφ' ἡμᾶς, ἀφελε τὸν ὄνειδισμόν ἡμῶν;» Πῶς θεωρεῖ δὲ ὁ Τούρκος τὴν γυναῖκα, ἀρκεῖ νὰ τὸ ἀποδείξῃ ἡ ἀπόκρισις τοῦ Μαυριτανοῦ Ἐλ-Μοκρανι, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ποὺ ὁ Δουμά: Πόσους υἱοὺς ἔχεις; τὴν ἠρώτησεν ὁ Ἴάλλος. Τρεῖς, ἀπεκρίθη ὁ Ἀφρικανός. Καὶ θυγατέρας; Δὲν ἔξούρα.

Σπανίως γυνὴ ἔξούρει νὰ γράφῃ και νὰ ἀναγνώσῃ, και τοὶ φοιτῶσαι, παιδία ἔτι, εἰς τὰ σχολεῖα διότι, θεωροῦμεθα κυρίως ὡς ἔργα ἡδονῆς και τεκνοποιίας, φροντίζουσι μόνον νὰ μάθωσι τρόπους τοῦ ἐλκεῖν και προσηλόνειν τὸν ἄνδρα. Ἀλλὰ και τὰ ἀναγινωσκόμενα ὑπ' αὐτῶν βιβλία εἶνε συνήθως ὀρησκευτικὰ. Καὶ ἐν τοσούτῳ εἰς τὰ ἑμάθη ταῦτα ὄντα εἶν' ἐμπειστημένη ἡ πρῶτη τῶν παιδίων ἀνατροφή.

Ἡ ὑπαρξίς τῆς γυναικὸς ἐν Τουρκίᾳ εἶνε συνήθως οἰκιακὴ τοῦ ἐκτὸς δὲ βίου δὲν μετέχει εἰμὴ διὰ τῆς ἕσας, οὕτως εἰπέην, μόνως. Ἐπομένως, διὰ τὸν ἀπρόσιτον, ἀνεπίμικτον και μεμονωμένον αὐτῶν βίον, ἀποτελοῦσιν ἐξαιρετικὸν τι γένος ἀνθρωπίνων ὄντων, και ἔχουσι πολλὰς ἕξεις τῶν ἀγρίων τῆς Ἀμερικῆς, και τοὶ ζῶσαι ἐν μέσῃ μεγαλοπόλει. Ἀφελείς, εὐπάτητοι και ἀφίκοροι, ὡς τὰ μικρὰ παιδία, χαίρουσαι ὑπερβαλλόντως και λυπούμεναι παρόμοιως και διὰ τὸ ἐλάχιστον και ἀπλοῦστερον συμβᾶν, λησμονοῦσι μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας και τὴν γὰρ ἄν και τὴν λύπην, και μεταβαλίνουσιν ἀφ' ἑνὸς εἰς ἄλλο ἀντικείμενον μετὰ τῆς αὐτῆς παιδικῆς ἀστασίας. Περὶεργοὶ, καθὼς ἐν γένει αἱ γυναῖκες, φιλήκοοι, και μέλιστα ἀνεκδότων ἐκπληκτικῶν, παραδόξων, ἔστω και ἀπιθάνων, και πως και ἐκπιπτότων εἰς τὸ μυθώδες: ἀπληστοὶ πρὸ πάντων περιγραφῶν γυναικείας κκλονῆς και σωματικῶν θελήτρων ἢ καλλωπισμῶν πολυτελῶν, δὲν ἀκούονται πολλάκις εἰς μόνην τὴν ἐκ τοῦ μακρᾶν θέαν, ἀλλὰ θέλουσι και νὰ ψηλαφῶσιν τὸ προσήλδσαν τὴν προσοχὴν ἢ ἐλκύσαν τὰ βλέμματα αὐτῶν ἀντικείμενον, εἴτε πρᾶγμα εἶνε εἴτε πρόσωπον. Ἐκ τούτου και τὰ συμβαίνοντα πολλάκις ἐν ταῖς ἐξοχαῖς και τοῖς περιπάτοις δυσάρεστα μεταξὺ Τουρκισσῶν και Φραγκισσῶν ἢ Ἐλληνίδων φραγκικῶς ἐσταλμένοι, ἀπαρριπτότως ὅπως αἱ ἄγριοι τοῦ Κοῦκ και τοῦ Bougainville ἔμενον τεθηπότες ἢ ἐκκρίτων ὑπὸ χιτῶνος πρὸς τὰ Εὐρωπαϊκὰ τεχνουργήματα. Τὴν Ὄθωμανίδα σκανδαλίζει τὸ κρινολίνον, ὁ ἐπὶ τοῦ πετάτου πτεροθύσανος, τὸ χρωματιστὸν χειρῶναιον, τὸ μέλαν και λεπτοὺς ὑπόδημα, τὸ σφικτικὸν πρὸ πάντων τῆς ὀσφύος τῶν Εὐρωπαϊῶν ὄσσην και θέλει νὰ πεισθῇ διὰ τῆς ἰδίας ἀφῆς ὅτι τὸ φαινόμενον δὲν εἶνε σικιά, ἰνδαλμα φαντασίας, ἀλλ' ὑπαρκτὸν πλησιάζει λοιπὸν, και, χωρὶς νὰ ζητήσῃ κἄν τὴν ἀδειαν, ἢ ν' ἀποτε-

νῆ ἀπλῶς τὴν λόγον πρὸς τὸ ὀκαμαζόμενον ἄτομον, ἐξάλλοι ὑπὸ τῆς περιεργείας τὸ πάθος, ἀπλόνης χεῖρα, ἄπτεται, ἀνασῶρει πολλάκις τὸ ἔγκυκλον, πείθεται, και ἀνακαγχάζει ὑφ' ἠδονῆς, ὡς μικρὸν παιδίον ὅταν ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ του.

Ἄλλ' ὁ Τούρκος, ἀγαπῶν και περιποιούμενος τὴν γυναῖκα του, ἀγνοεῖ τὴν λεγομένην παρὰ τοῖς Εὐρωπαϊοῖς galanterie, τὴν ἀδιάκοπον ἐκείνην ὀωπείαν τὴν πρὸς τὸ γυναικεῖον φύλον και, ἐν ᾧ τὴν ἀφίνει κυρίαν ἀπόλυτον τοῦ οἴκου του και καθ' ὅλην τὴν δύναμιν τῆς λέξεως οἰκοδόσποινα, θεωρεῖ αἰσχρὸν και ἀφύσικον νὰ τῆς δῶσῃ ἐν ὑπαίθρῳ τὸν βραχίονα, νὰ φιλήσῃ τὴν χεῖρά της, νὰ τῇ παραχωρήσῃ τὴν προεδρείαν, ἀφ' οὗ ἡ φύσις τὴν ἐδημιούργησεν ὑποδεστέραν ἑαυτοῦ και διηγείται ὁ Λιμὶ Βουί, ὅτι εἰς τὸ γάμο, ὑπερ ἔδωκε τῷ 1837 ὁ Πασσῆς τοῦ Βελιγραδίου, εἰς τὸ ὅπολον ἦσαν προσκεκλημένοι και ὁ ἡγεμὸν τῆς Σερβίας Μιλόσσης μετὰ τῆς γυναικὸς του, ὁ πρόξενος τῆς Ἀυστρίας, θελήσας νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς αὐτὴν τὴν μετὰ τὸν Πασσῆν πρῶτην θέσιν, ἐμποδίσθη ὑπ' αὐτοῦ, εἰπόντος ὅτι αὐτὴ ἀνήκεν εἰς τὸν πρόξενον, ὡς τὸν ἀρχαιότερον αὐτοῦ φίλον.

Ἡ γυνὴ ἀφ' ἑτέρου ὑποχρεοῦται νὰ ἦνε πάντοτε σκεπασμένη, τὸ δὲ πρόσωπον αὐτῆς νὰ μὴ ἴδῃ ἄνδρ ἄλλος παρὰ τὸν σύζυγον, τὸν πατέρα και τοῦς ἀδελφούς της, και αὐτοὺς ἐνίοτε ἀποκλειομένους τῆς τοιαύτης ἐξαίρεσεως. Ἡ κατακάλυψις αὐτῆ τοῦ προσώπου, καλουμένη Νυμφοκράμα, ἀπὸ τοῦ ὁποίου παρασημασίση ὁ παρ' ἡμῶν μακρῆμας, εἶνε ὅχι μόνον ἀνάγκη, ὑπαγορευθεῖσα ἐξ αἰῶνων, τὸ μὲν ὑπὸ τῆς ἀχωρίστου τῆς γυναικείας ἀρετῆς αἰδοῦς, ἢ και τῆς τῶν συζύγων ζηλοτυπίας, τὸ δὲ και ὑπὸ τῆς κομμωτικῆς πρὸς διατήρησιν τῆς ὄψεως, ἀλλὰ και ὑποχρεώσεως τῆς ὀρηκειᾶς εἶνε ἔθιμον ἐγκαιεντριμένον, οὕτως εἰπέην, ἐπ' αὐτῆς. Ὅλοι ὅλων τῶν ἐθνῶν αἱ γυναῖκες ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἐκαλύπτοντο τὴν κεφαλὴν. Ἡ Ρεβέκκα ἐρχεται ἵνα νυμφευθῇ τὸν Ἰσαὰκ: βλέπει δὲ αὐτὸν μακρόθεν και, μαθοῦσα παρὰ τοῦ δούλου ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ κύριος αὐτοῦ, λαβοῦσα τὸ ἕριπτρον περιεβάλετο. «Πᾶσα γυνὴ, λέγει ὁ Ἀπίστολος Παῦλος, προσευχομένη ἀκατακάλυπτος τῇ κεφαλῇ, καταισχύνει τὴν κεφαλὴν ἑαυτῆς: ἐν γὰρ ἐστὶ και τὸ αὐτὸ τῆ ἐξυμνήσθη» εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται γυνὴ, και κειράσθω: εἰ δὲ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρασθαι ἢ ἐξυράσθαι, κατακαλυπτέσθω». Καὶ αὐτὰ δὲ αἱ χάριτες, κατὰ τὸν Παυσανίαν, ἦσαν κεκαλυμμέ-

1. Πολλὰ τῶν ἐθελοθητικῶν Τουρκισσῶν φυλάττουσι νυμφοκράμα και πρὸς τοῦς μεγαλύτερους αὐτῶν ἀδελφούς διδοὺς τοῦς μὲν μικρότερους εἶδον, λέγουσι, γυνηθῆτας και τοῦς ἀναγνωρίζουσι ὁμομητρίους, ἐν ᾧ δὲν ἔχουσι τὴν αὐτὴν πληροφορίαν και περὶ τῶν προσυτέρων, ἀπολαοῦσαι πάντοτε και ἐν πᾶσι, καθὼς εἴπομεν, τὴν φωνήν.

ναι, και τοιαύτας εικόνισαν αυτάς ο Βούπαλος, ο Άπελλης και Πυθαγόρας ο Σάμιος άπορεί μάλιστα ο περιηγητής ούτος πώς επί των ήμερων του τας περιεστάνον γυμνάς. Τών Χαρίτων όμως ο πέπλος, καθώς και τής Έλένης και των λοιπών ήρωίδων, ώμοιάζεν ίσως τō *Hélon* των σημερινών Ευρωπαϊών νεονόμφων, και προστίθει θέλητρα ή τὰ έκαιμε διαφανέστερα αντί να τὰ συγκρήσῃ δὲν εἶν' όμως τὸ ἴδιον και διὰ τὸν Τουριστῶν τὸ *γιασιμάκι* και τὸ *μαμοδκι*, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖ πρὸς ἀπόκρυφιν ἐντελῆ τοῦ προσώπου και τοῦ λαιμοῦ, τόσον ὥστε ἐν τῇ Ἀσίᾳ προστίθεται και εἰδὸς τι μελανῆς προσωπίδος ἐξ ὑφάσματος, καθιστῶσα ἐντελῶς ἀγνώριστον τὴν γυναῖκα. Τοῦ εἶδους τούτου τοῦ Τουριστοῦ μαμουκόματος ἀναφέρει ἀπαράλλακτον ὁ Δικαίεργος τὸ τὸν ἐν Θήβαις τὸ πάλαι γυναικῶν, «Τὸ τὸν ἱματίων, λέγων, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κάλυμμα τοιοῦτόν ἐστιν, ὥστε προσωπίδιω δοκεῖν πᾶν τὸ πρόσωπον κατελιθῆραι. Οἱ ἄλλοι ὀφθαλμοὶ διαφαίνονται μόνον, τὰ δὲ λοιπὰ μέρη τοῦ προσώπου πάντα κατέχεται τοῖς ἱματίοις, φοροῦσι δ' αὐτὰ πᾶσαι λευκά». Ἐνθυμούμαι δὲ ὅτι ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὁσάκις συνηνητῶμεν Ὀθωμανίδας κεκαλυμμένας ἀπὸ κεφαλῆς ἄχρι ποδῶν διὰ τῆς ἐπὶ τούτῳ σινδῶνος, ἔστρεφον προσέτι και τὸ πρόσωπον αὐτῶν πρὸς τὸν τοῖχον, οὐ μόνον ὅπως μὴ τὰς ἴδωμεν, ἀλλ' ὅπως μὴτε μᾶς ἴδωσι κατὰ πρόσωπον. Τοῦτο εἶνε τὸ καλ' αὐτὸ Ὀρησκευτικὸν *Ναμιχράμ*. Περιέργον δὲ φαίνεται ὅτι ὁ Ἀβιμέλεχ, δίδων τὰ χίλια δίδραχμα τῶ Ἀβραάμ διὰ τὴν Σάρραν, λέγει πρὸς αὐτὴν ὅτι «ταῦτα ἔσται σοι εἰς τιμὴν τοῦ προσώπου σου», ὅπου τὸ Ἑβραϊκὸν ἔχει, «εἰς κάλυμμα τοῦ προσώπου σου» ὥστε ἡ τιμὴ τῆς γυναικὸς εἶνε τὸ κάλυμμα τῆς ὁ δὲ ἀποκαλύπτων αὐτὴν (ἐξ οὗ και τὰ Ἀνακαλυπτῆρια), και ἔγνω αὐτὴν και οὕτως εἶν' ὁ ἀνήρ αὐτῆς. Γυνὴ δὲ, ἥτις ἀπεκάλυψεν, ἔστω και κατὰ τύχην, τὰ θέλητρα τῆς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνδρὸς, ἄλλου παρὰ τὸν σύζυγον, ἐξευτελιζέται ἐνώπιον και ἑαυτῆς και τῶν περὶ αὐτὴν. Ὁ ἱατρὸς μόνος δύναται νὰ ἴδῃ τὸ στόμα τῆς, ἢ νὰ πιάσῃ τὴν χεῖρά τῆς, σκεπασμένην (ἐννοεῖται), και τοῦτο προηγηθείσης πάντοτε τῆς ἀδείας τοῦ συζύγου ἢ τοῦ πατρὸς, και ἐνώπιον αὐτῶν. Καὶ αὐταὶ δὲ αἱ πλύνουσαι εἰς τὸν ποταμὸν φοροῦσι τὸ κάλυμμα τῶν, ἢ, φέρουσαι αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ὄμου, τὸ ἀναλαμβάνουσιν, ἕνα ἰδαίσι παρέρχόμενον ἄνδρα. Τοῦ γενικοῦ δὲ τούτου κανόνος δὲν ἐξαιροῦνται οὔτε αἱ ὑπέργηροι, οὔτε αἱ αἰθίοπες. Ἀλλ' ἐπειδὴ, ὅσον ἀστυρότερος εἶνε κανὼν τις, τόσῳ συχνότερον και παραβαίνεται, πᾶσα ὥρτια γυνὴ εὐρίσκει τρόπον νὰ ἐπιδείξῃ τὴν καλλονὴν τῆς και νὰ παραβῇ τὸν κανονισμόν. Καὶ διὰ τοῦτο ἐδημοσιεύθη τῇ 1838 τὸ ἀνεξήγητον ἐκείνο διὰ τὰς Ἑβραϊκάς

διάταγμα, τὸ ἀπαγορεύον εἰς τὰς Ὀθωμανίδας τῆς Κωνσταντινουπόλεως νὰ ἐπιστρέψωσιν ἐξώρας εἰς τὰς οἰκίας των, νὰ ἔχωσιν ἀμαξήλατας νέους και λαμπροστολισμένους, νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὰ ἐργαστήρια και τὰς φραγκικὰς συνοικίας τοῦ Πέραν κτλ.

Ὅθεν ἴσως και οἱ Ἑβραῖοι, φρονούντες ὅτι αἱ γυναῖκες τῶν Τούρκων, φρουρούμεναι ὑπὸ σμήνου μαύρων ἐνόουχων, εἶνε ἀπρόσιτοι, μιλῶνται, ὅταν ἔλθωσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν, διὰ τὰς Ὀθωμανίδας, ὡς περὶ καρποῦ ἀπηγορευμένου. Ἀλλ' ὅσον ἀπατώνται ὡς πρὸς τὸ πρῶτον διότι πούποτε σχεδὸν ἀλλοῦ αἱ ἐρωτικὰ και βραδιουργία δὲν εἶνε τόσῳ συνήθεις, τόσῳ βέβαιον εἶν' ἀφ' ἑτέρου ὅτι, ὡς πρὸς τοὺς Ἑβραϊκοὺς οὐδεὶς δύναται νὰ καυχῆθῃ εὐλόγως ὅτι ὑπῆρξεν ὁ ἥρωας τοιοῦτου δράματος και ὅσοι δὲ νομίζουσιν ἑαυτοὺς ἐξαιρουμένους τοῦ γενικοῦ τούτου ὅρου, δὲν εἶν' ἄλλο, εἰμὴ ἀπλοϊκὰ ὅματα τῆς τυγούσης φαυλοβίου Ἀρμενίδος, ἐκμισθωσάσης ἀπὸ τοῦ πρώτου καλαυπολεῖου τὰ πολυτελῆ ἐνδύματα και διαμάντια και ἀπομνηθεῖσης τὴν φωνὴν και τοὺς ἀκκιμοὺς τῶν Χαννούμ. Τὸ θαυμαστὸν εἶνε μόνον, ὅτι, και μετὰ τοσαύτας ἐπαναλήψεις τῆς αὐτῆς κωμῶδιαις, εὐρίσκονται πάλιν ἐξ αὐτῶν τινες παγιδευόμενοι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δαλέατος

Ἀδῶν δὲ ζήλοτυπίας μᾶλλον ἢ ἐπιδείξειος νομίζω ὅτι και τὰς Σουλτανίδας και τὰς γυναικὰς τῶν μεγιστάνων, ἐξερχομένας, παρακολουθοῦσι πληθὺς Θεραπεινίδων. Συνήθεια παλαιά διότι και τὰς τῶν Γραικορωμαίων ἀβροδιαίτους συνώδων παρομοίως ἄβροι και θεράπαινοι.

Ἀλλὰ τί κάμνουσιν, ἤθελεν ἐρωτησέ τις, ὅλαι αὐταὶ αἱ παρακράται, ὠραιότεραι και νεώτεραι και αὐτῆς πολλὰκις τῆς δεσποίνης, δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐν τῇ γυναικωνίτιδι; Τί κάμνουσι; Κεντοῦσι κεντοῦσι τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα κεντήματα, τὰ ὁποῖα, πολὺ εὐλογώτερον παρὰ τὰ τῆς μυθολογουμένης Ἀράχνης ἤθελε ζηλεύσει ἢ Ἀθηνᾶ. Ἐκεῖ ἔβλεπε τις τὰς Κωνσταντινουπόλεως ἀπομυμουμένας διὰ τῆς βελόνης «τὴν οὐρανὸν μετὰ τᾶστρα, τὴν γῆν μετὰ τὰ λουλούδια, τὴν θάλασσαν μετὰ τὰ ψάρια», καθώς λέγουσιν τὰ παραμύθια. Βῆδον σάκκον ἀρχιερατικὴν, παριστάνοντα τὴν ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος θαυμαστὴν ἐκείνην ἄλιειαν τὸν ἑκατὸν πενήκοντα τριῶν μεγάλων ἰχθύων, ὅπου ἐνόμιζες ὅτι οἱ ἰχθύες ἀκόμη ἐσπαιρον ἔλα ταῦτα διὰ τῆς βελόνης! Τὰς δὲ μαυροπλάτας ἐκεῖνας, τῶν ὁποίων ὁ πῆχυς ἐτιμᾶτο πεντακοσίων φράγγων, οἱ Ἑβραῖοι, ἀγοράζοντες, ἔβαλλον ἐντὸς ὑλοσκεπῶν πλαισίων πρὸς ἐπίδειξιν, ὡς ἀριστουργήματα. Πρὸς ποῖαν καλλιτέχνου ἐκείνα δὲν ἦσαν φερέγγυα τὰ ζωγραφιστὰ ἐκεῖνα κρήδεμνα (καλεμκιάρ), τῶν ὁποίων δὲν ἤξευρε τις τί νὰ θαυμάσῃ πρῶτον, τὴν ζωηρότητα και τὸ ἀνε-

ξίτηλον τῶν χρωμάτων, τὴν ἀκριβῆ ἀπομίμησιν τῆς φύσεως, ἢ τὴν ἀραχνιώδη λεπτότητα τοῦ τουλιπανίου;

Αἱ Ἑλληνίδες εἶνε θελκτικότεραι και τῶν Σερβίδων και τῶν Βουλγάρων. Οἱ μέλανες και ἐκφραστικοὶ αὐτῶν ὀφθαλμοὶ, τὸ ὠραῖον στόμα, ἢ λεπτοφυῆς ρίς, ἢ καταμέλανος κόμη και τὰ χαριέστατα κινήματα, φαντάζοντα ἐτι μᾶλλον ὑπὸ τὴν κομψὴν ἐνδυμασίαν των, προκαλοῦσιν ὑπὲρ αὐτῶν, ὡς προτύπων τοῦ ἰδανικοῦ κάλλους, τὸν χρωσθηρα τοῦ ζωγράφου. Ἰδίως δὲ ὅταν χορεύωσι τὸν ἰθνηκὸν αὐτῶν χορὸν, τὸν περιφημὸν *Ρωμαϊκὸν* ἢ *Συρραϊκὸν*, ἀδύνατον νὰ μὴ διακρίνῃ εὐθὺς ὁ ξένος τὴν Ἑλληνίδα τῆς Ἀρμενίας, και μὴ νὰ ἐνθυμῆθῃ ὅτι τὰς Χάριτας ἐπενόησαν οἱ Ἕλληνας. Ἀλλὰ τὴν τέχνην τοῦ ἀρέσκων ποῦ νομίζετε ὅτι διδάσκονται αἱ Κυρίαὶ αὐταὶ, κατὰ τὸν Κ. Castellani; . . . εἰς τὸ λουτρόν! Αἱ χωρικαὶ, ὑπανδρευόμεναι πρόωρα, συμμεριζόμεναι τὰς κοπώδεις τῶν ἀνδρῶν ἐργασίας, καταναλισκόμεναι διὰ τῆς τεκνοποιίας και τεκνοτροφίας, φαίνονται, μετὰ μερικὰ ἔτη, ἀσχημότεραι τῶν ἀνδρῶν.

Αἱ Ἀρμένιαὶ ἔχουσι συνήθως εὐεῖδη κεφαλὴν, καμαρωτὰ και πυκνὰ ὀφρύδια, μαύρους μεγάλους ὀφθαλμοὺς, σκιαζομένους ὑπὸ μακρῶν βλεφαρίδων, ὅβιν τρυφεράν, χεῖλη κοράλλινα, και κόμην μέλαιναν, φαντάζουσαν ἐτι μᾶλλον ὑπὸ τὸ πλῆθος τῶν μαργαριταρίων και ἀδαμάντων. Ἢ δὲ φυσιογνωμία αὐτῶν εἶνε μίγμα ἰθαλαρσκειῆς και χανυότητος. Ἐδὲ ἀνάστημά των, ὅταν δὲν ἀσχημίζονται ὑπὸ πρόωρου πολυταρκίας, εἶνε τῇ ὄντι μεγαλοπρεπέστατον, και μάλιστα ὑπὸ τὰ πλατῆ ἐκεῖνα Ἀσιατικὰ ἐνδύματα και τὰ βαρύτιμα λαχούρια, τὰ ὁποῖα ὑπεργαπῶσιν. Εἰς αὐτὰς δὲ, καθώς ἐν γένει εἰς τὰς Ἀσιανὰς, ἐφαρμόζονται τὰ ἐπιθετὰ *βαθόκοιλοι* και *βαθόξανοι*. Σύζυγοι ἀρροισμένοι και ματέρες ἄρισται, δὲν ἔχουσιν ἄλλην φιλατιμίαν παρὰ ν' ἀρέσωσιν εἰς τοὺς ἀνδρας των και ν' ἀναθρέψωσι καλῶς τὰ τέκνα των. Ὅθεν και οἱ σύζυγοι αὐτῶν τὰς ὑπεργαπῶσι και τὰς σέβονται, και εἶνε σπανιώτατα παρ' αὐτοῖς τὰ διαζύγια.

Αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθανῶν, και μάλιστα τῶν περὶ τὸν Τόμουρον Τόσκων, διακρίνονται διὰ τὴν ὠραιότητα και τὰ θέλητρα των, και εἶνε ὁ στολισμὸς τῶν Χαρμελίων. Ἐχουσι δὲ βᾶδισμα μεγαλοπρεπέος, βλέμμα ὑπερήφανον και χάριν μετ' ἀβρότητος και λεπτότητος ὅλης Ἑλληνικῆς.

Αἱ γυναῖκες τῶν Κουτσουβλάων διακρίνονται διὰ τὴν εὐεξίαν αὐτῶν και τὴν εὐχροῖαν δὲν ἔχουσιν ὅμως τὸ λεπτόν ἐκεῖνο και ἐπιχάρι τῆς Ἑλληνικῆς φυσιογνωμίας.

Συγγραφεὺς τις ὀμιλῶν περὶ Ἀστρίας, λέγει

ὅτι ἡ ἐπίδρασις τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ λαοῦ ἀφίεται κυρίως εἰς τὰς ἀτομικὰς ἀρετὰς τῶν Ἀστριακῶν ἡγεμόνων και ἀναφέρει τὸ ἐξῆς ἐπεισόδιον τοῦ βίου τοῦ Ἀυτοκράτορος Φραγκίσκου τοῦ Α'. Ὅτε ἐπεκράτει ἡ χολέρα ἐν Βιέννῃ, ἀναρίθμητα θύματα κατ' ἐκάστην ἡμέραν, ὁ Ἀυτοκράτωρ διήρχετο ποτὲ τὰς δόδους τῆς πόλεως και τῶν προαστείων μετὰ τινος ὑπασπιστοῦ του ἀίφνης συνήνητησαν λείψανον ταχέως διαβαῖνον και παρ' οὐδενὸς παρακολουθούμενον. Ἢ ἔλειψεν αὐτὴ διήγειρε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Ἀυτοκράτορος. Ἐστὶς ἐρωτήσας ἔμαθεν, ὅτι οἱ συγγενεὶς τοῦ νεκροῦ, φοβούμενοι τὴν ἐπιδημίαν, δὲν ἐτόλμησαν νὰ συνοδεύωσι τὴν κηδεῖαν. «Λοιπὸν, εἶπεν ὁ Ἀυτοκράτωρ, θέλωμεν ἀναπληρώσῃ τοὺς συγγενεὶς διότι και ὁ ἐλάχιστος τῶν ὑπηκόων μου δὲν πρέπει νὰ κατέλθῃ εἰς τὸν τάφον ἀνευ τοῦ τελευταίου τούτου δείγματος ἐνδιαφέροντος», ἠκολούθησε δὲ τὴν κηδεῖαν μέχρι τέλους και ἐπέμεινε εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν ἀπατῶν τῶν Ὀρησκευτικῶν τελετῶν.

ΟΙ ΔΑΚΤΥΛΙΟΙ

Πολλὰ ἐλέγησαν περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν δακτυλίων. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἡ ἀρχὴ αὐτῶν κρύπτεται εἰς τοὺς μυθικοὺς χρόνους ὅπως δὴποτε ἦμος ἡ συνήθεια αὐτὴ μετεδόθη ἐξ Ἀσίας εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες πρῶτοι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐδακτυλοφόρησαν ἐν Ἑυρώπῃ.

Παραλείποντες τὰ λίαν μυθικὰ και ἀπίθανα ἐρχόμεθα εἰς τὰς ἀγιογραφικὰς παραδόσεις.

Ἐν αὐταῖς λέγεται ὅτι ὁ Φαραὼ περιεβαλὼν τὸν Ἰωσήφ μετὰ πᾶσαν ἐξουσίαν ἐν Λιγύπτῳ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν και τὸν δακτύλιόν του.

Ἐπὶ τοῦ Μωυσέως οἱ δακτύλιοι ἀναφέρονται ὡς ἐν ἐκ τῶν κοσμημάτων τοῦ Ἁρών και τῶν διαδόχων αὐτοῦ.

Ἢ Ἰουδίθ παρεουμένη νὰ φονεύσῃ τὸν Ὀλοφέρνην εἶχε πλῆρεις τοὺς δακτύλους δακτυλίων.

Ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ πολλῶν χρόνων αἱ ὡς ἀρραβῶνες χρησιμεύοντες δακτύλιοι ἦσαν σιδηροί.

Τὸ παλαιὸν τῶν Ῥωμαίων δίκαιον ὠρίζεν ὅτι δὲν ἔχει κῆρυς ἢ διαθήκη ἂν δὲν ἦνε ἐσφραγισμένη διὰ τῶν δακτυλίων ἐπὶ μαρτύρων.

Οἱ πρεσβευταὶ παρὰ Ῥωμαίους ἐφόρου ὡς σημεῖον τῆς ἀρχῆς των χρυσοῦν δακτύλιον εἰς τὸν μέσον δάκτυλον τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς.

Οἱ θριαμβεῖοντες στρατηγοὶ εἰσερχόμενοι εἰς τὴν Ῥώμην εἶχον χρυσοῦν στέφανον περὶ τὴν κεφαλὴν και σιδηρὸν δακτύλιον εἰς τὸν δάκτυλον.

Οἱ Ῥωμαῖοι ἱππεῖς ἐφόρου χρυσοῦν δακτύλιον.

Ὁ Πλίνιος λέγει ὅτι οἱ εὐγενεῖς και οἱ ἀνδραγαθῆσαντες ἠδύνατο νὰ κοσμήσιν τὰς χεῖρας των μετὰ χρυσοῦς δακτυλίους.

Ἀέγουσιν ὅτι ὁ Κάϊσαρ θέλων ποτε νὰ ἐνθαρρῆν ἐν πολέμῳ τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας, ὕψωσε τὸν δάκτυλον, ἐκεῖνοι δὲ ἰδόντες τὸν χρυσοῦν

δακτύλιον και νομίζοντες ότι παρομοίους δακτυλίους υπέσχετο εις αυτούς μετά την νίκην, ήγωνίσθησαν άνδρείως.

Οι Καρχηδόνιοι προσέθετον ένα δακτύλιον μετά έκαστην νέαν μάχην, ής ήθελον μετάσχει. Ο Πλίσιος λέγει ότι ή συνήθεια του να φορούσιν οι άνθρωποι τον δακτύλιον εις τον παράμεσον δάκτυλον της άριστερας χειρός προέρχεται εκ του ότι μία εκ των φλεβών εκτείνεται από του δακτύλου τούτου μέχρι της καρδιάς. Διά τον αυτόν λόγον λέγεται ότι ενίοτε οι ιατροί παρά τοις παλαιούς διέτασσον την χρήση ώρισμένων δακτυλιολλίων, ως δήθεν επιθρώντων διά του δακτύλου εκείνου επί της καρδιάς.

Ο Άριστοτέλης ήγάπα και μετεχειρίζετο δακτυλίους, διά τούτο δε και οι διδάκτορες κατά τους μέσους αιώνας εφόρουσαν πάντοτε δακτύλιον με έρυθράν ως επί τό πλείστον ψήφον (πέτραν).

Και κατά τους παλαιότερους χρόνους και κατά τους έπειτα ακόμη, πολλοί δαισιδαμονίαι συνεδούσαν προς την χρήση των δακτυλίων.

Έλέγη π.χ. ότι ο αδάμας δυναμώνει την καρδίαν και συντείνει εις τον καλόν τοκετόν.

Τό ρουθίνιον υποδοχθεί την άγνότητα.

Ο άμύθιστος διαλύει την μέθην.

Ο σάπριος καθιστά την άγαπητόν.

Τό τοπάξιον κατευνάζει την εξημένην φαντασίαν και την όργην.

Ο άνθραξ καθαρίζει τον άέρα.

Ο σμάραγδος συντριβεται εις τον δάκτυλον παρθένου παραβάσης τό καθήκον.

Ο Μακρόβιος πιστεύει ότι ο κύριος σκοπός δι' άνθρώποι είνε να σφραγίσωσι τά διάφορα αυτών έγγραφα και μάλιστα τάς επιστολάς των. Τό τοιαύτον δύναται να ήνε αληθές διότι άρχαιοτάτη είνε ή συνήθεια του να έχη έκάστη οικογένεια τά οικόσημά της επί δακτυλιολλίου γεγλυμμένα, δι' ου εσφράγιζεν επιστολάς, κίβωτια περιέχοντα πολύτιμα σιαύη και έτι άλλο. Ο Κικέρων μάλιστα αναφέρει ότι ή μήτηρ αυτού διά δακτυλιολλίου εσφράγιζε τους πολυτίμους οίνους.

Άγαθ, ο βασιλεύς της Σαμυρείας σύζυγος δε της Ίαζαβήλ, έγκατέλιπε την σφραγίδα του εις την γυναίκα του, βτε δε αυτή ήθέλησε να φονεύση τον Ναβού, ίνα άρπάση την οικίαν του, μετεχειρίσθη κρύφα επί του έγγράφου του προστάσσοντος τον θάνατον αυτού την σφραγίδα του Άγαθ. Παρομοίως δε και ο λάκκος των λούτων, όπου ενεκλείσθη ο Δανιήλ, ήτο εσφραγισμένος σφραγίδι βασιλική.

Ο Πλίσιος, ο Πρόδοτος, ο Στράβιον και ο Κικέρων αναφέρουσι τον δακτυλιολλιον του Σαμίου Πολυκράτους. Ητο τόσον εύτυχής ο Πολυκράτης, ώστε θεοούμενος μή διά τούτο την φηονή-

σασιν οι θεοί έρριψαν εις την θάλασσαν τον δακτυλιόν του, αν είχε περι πολλού. Άλλ' άλιεύς τις ήγρευσε μέγαν ίχθύν, αν επώλησεν προς τον μαγιστον του τυράννου, ούτως δε εύραν εν τή κοιλίη του ίχθύος τον δακτυλιολλιον.

Του Όκταβίου ή σφραγίς είχε γεγλυμμένην σφίγγα, του Μαικήνα βάτραχον, του Πομπηίου λέοντα.

Επί Ρωμαίων ή πολυτέλεια είχε καταντήση ώστε τά χειμαρινά δακτυλιδια να ήνε άλλα παρά τά θερινά, βαρύτερα δηλαδή και μετά μεγαλύτερον λίθον! Είς δακτύλιος δέν ήρκει, άλλ' εφόρουσαν έχρι τριών εις έκαστον δάκτυλον, τους όποιους και συνέκρουον ως κροτάλια (marabellias), προς ένδειξιν μεγαλοπρεπειάς!

Οι πρώτοι χριστιανοί έχάρησαν εις τους δακτυλίους των ίχθύν, διότι ως γνωστόν ο ίχθύς ήτο τό σύμβολον του Σωτήρος, ένεκα των γραμμάτων ιχθυσ, άτινα είνε τά αρχικά των λέξεων Ίησούς Χριστός Θεός Υίός Σωτήρ. Ο Πάπας σφραγίζει άπαντα τά έγγραφα του διά σφραγίδος, ήτις έχει κεγαραγμένην την εικόνα του άποστόλου Πέτρου αλιεύοντος εν λέμβω.

Οι επίσκοποι της δυτικης εκκλησίας έχρουσιν άμύθιστον λίθον εις τους δακτυλίους των, δέν σφραγίζουσι δμως δι' αυτού. Διασημώτατος δακτύλιος ήτο ο του Γύγου. Περί του Γύγου τούτου λέγει ο Πλάτων, ότι ήτο πυμνή του βασιλέως της Λυδίας, γενομένης δε ποτε βροχής πολλής και σεισμού συνέβη να σχισθή ή γη και να γεινη χάσμα εις τό μέρος, όπου ήστατο. Ίδών τούτο ο Γύγης και θαναμάσας κατέβη και είδε πολλά αξιοθαύμαστα πράγματα και νεκρόν ύπερμεγέθη κείμενον εντός μεγίστου χαλκού ίππου. Είχε δε ο νεκρός χρυσούν δακτύλιον. Ο Γύγης παραλαβών τον δακτύλιον και θέσας αυτήν εις τον δάκτυλον του και στρέψας την σφενδόνην (πέτραν) εις τά έσω της χειρός, εξήληθεν. Έπανελθών μεταξυ των άλλων ποιμένων παρετήρησεν ότι ούτοι ώμίλουσιν περι αυτού ως περι άπόντος, έως ου αυτης επιψηλαφών τον δακτύλιον εστρεψεν έξω την σφενδόνην αυτού. Τότε ένόησε την μαγικήν δύναμιν του εύρήματος. (Όταν εστρεψε προς τά έσω την σφενδόνην του δακτύλου εγένετο άφανής).

Είς τάς μαγείας των μέσων αιώνων εν πολλή χρήση ήτο ο χρυσούς δακτύλιος.

Ο συρμός δρίζει τά νυν εις ποιον δάκτυλον πρέπει τις να θέτη τον δακτύλιον, πλην του συζυγικού δακτύλιου, οστις τίθεται συνήθως εις τον παράμεσον της άριστερας χειρός. Ενίοτε μεταχειρίζονται μαγνητισμένους δακτυλίους, οτινες λέγουσιν ότι προσυλάττουσιν από της κεφαλαλγίας, ή σιδηρούς, εις τινα μέρη, ως αλεξίτηριον κατά της λύσσης.

Υπάρχουσι δε και κατά χώρας παντοίαι άλλαι συνήθειαι αποβλέπουσαι εις τό περιεργότα-

τον τούτο, αρχαιοτάτον και ιστορικότατον κόσμημα του ανθρώπου. **

Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΤΕΜΚΙΝΟΥ

Ο περιόκουστος ενουούμενος Λικατερίνης της Β' Ποτεμκίνος εδιδάχθη τά πρώτα γράμματα εν τή γενεθλίω τόπη υπό άναγνώστου τινός της εκκλησίας.

Εν Ρωσία μεταξυ διδασκάλου και μαθητού γεννάται πνευματική τις σχέσις ή, ούτως είπειν, συγγένεια, διαρκούσα ισόβιως. Τοιαύτη υπήρχε και μεταξυ του Ποτεμκίνου και του διδασκάλου αυτού. Άλλ' ο Ποτεμκίνος ένωρίς άρφηκε την χώραν της γεννήσεως και έκτοτε οι δύο ούτοι ούτε είδον άλλήλους, ούτε περι άλλήλων έμαθόν τι. Εν τούτω παρήλθον έτη ούκ όλίγα και ο μαθητής άνυψώθη εις τά ύψιστα αξιώματα. Η φήμη αυτού, διαδιδόμενη εις άπασαν την χώραν, εφθασε και εις τάς ακούσας του διδασκάλου, οστις, καλώς ποιών, άπεφάσισε να επισκεφθή τον μαθητήν.

Φέρον την παλαιάν και τετριμμένην του άναγνώστου στολήν άφίκετο εις Πετρούπολιν ο διδάσκαλος. Ο Ποτεμκίνος υπεδέχθη φιλοφρονέστατα τον γέροντα έδωκεν αυτώ κατοικίαν εντός του ίδιου μεγαλοπρεπούς μεγάρου' παρελάβεν αυτόν συνδαιτημόνα εις την πλουσίαν αυτού τράπεζαν, και επεριοποιείτο αυτόν μεγάλως. Ίσως άλλος τις, εγνωμοσύνη φερόμενος και τή μεταξυ μαθητού και διδασκάλου πνευματική σχέσις υπείκων, ήθελεν ευεργετήσει μόνον τον πτωχόν διδάσκαλον, άλλ' ο Ποτεμκίνος έσπώνυετο επιδεικνύων αυτόν, και πολλάκις ώφθη έχων αυτόν παρακαθήμενον εις την έαυτου άμαξαν ή εις τό θεατρικόν θεωρείον.

Ότε κατά πρώτην φοράν παρευρέθησαν άμφοτεροι εις παράστασιν μελοδράματος, ο γέρον διδάσκαλος πολύ ευχαριστήθη κατά πάντα, άλλά την προσοχήν αυτου επέσυρε κυρίως ο διευθυντής της όρχήστρας, κατά συνέπειαν του όποιου είπε προς τον Ποτεμκίνον

«Βλέπω εκεί κάτω σαρών άνδρών, οτινες πάντες ποιούσι τι. Ο εις κρούει τό τύμπανον, ο άλλος αυλεί, ο τρίτος σαλπίζει, ο τέταρτος έχει άλλο μουσικόν όργανον και ούτω καθεξής' άλλά διατί ο περιττός έκείνος, ο έφ' ύψηλοτέρας έδρας καθήμενος, ο κινών τό ξυλάριον χωρίς ν' αποτελή μουσικήν, διατί έκείνος κάθηται εν μέσω των άλλων;»

Γελάσας ο Ποτεμκίνος απήντησε: «Διδάσκαλε! ο άνήρ έκείνος διά του ξυλαρίου διευθύνει τους άλλους, και διά την ύπηρεσίαν ταύτην λαμβάνει μισθόν σχεδόν τόσον, όσον πάντες οι άλλοι όμου.»

Ίθαύμασεν ακούσας ταύτα ο διδάσκαλος και έμακάριζε την τύχην του επί της ύψηλοτέρας έδρας καθημένου, οστις, ούδέν εργαζόμενος,

άλλά μόνον τό ξυλάριον κινών, έλάμβανεν ως άμοιβήν τούτα χρήματα.

Εν τούτω ταχύπτερος διέβαινεν ο χρόνος ο δε διδάσκαλος διέτριβε πάντοτε παρά τή μαθητή, πάσης ευφροσύνης άπολαύων και ούδεμίαν φροντίδα ούτε περι του παρόντος ούτε περι του μέλλοντος έχων, επειδή ο Ποτεμκίνος είχε προσκαλέσει τον γέροντα να μη έγκαταλείψη αυτόν ούδέποτε.

Άλλ' ο γέρον, κατ' αρχάς εύθυμος αν, έφαινετο εποχήν τινα σκεπτικώτερος ή άλλοτε. Ο Ποτεμκίνος παρατηρήσας τούτο, ήρώτησεν αυτόν περι του αιτίου, ο δε γέρον προθύμως απήντησε: «Καλώς με ήρώτησας, τέκνον μου. Πρά πολλού ήθελα να σοι λαλήσω, ήθελα να σε παρακαλέσω και ιδού ή έρώτησίς σου μου διδει κατάλληλον εύκαιρίαν.»—«Όμίλησον, όμίλησον,» απήντησεν ο Ποτεμκίνος, ο δε γέρον διδάσκαλος είπε:

«Η ευγενεία σου, την όποιαν ο θεός να εύλογή και να προστατεύη, φέρεται προς έμε τοιούτοτρόπως, ώστε ένόσω ζώ και άναπνέω θα κυριεύωμαι υπό της μεγίστης και ζωηροτάτης εγνωμοσύνης. Ούδέποτε άνειρεύθην τοιούτον παλάτιον, εντός του όποιου κατοικώ και έγώ μετά των διασημοτάτων άνδρών της αυτοκρατορίας, ούδέποτε εφαντάσθην τοιαύτας πολυτελείς εδωχίας και συμπόσια, οίαν καθεάστην άπολαύω, καθήμενος παρά την αυτήν μετά σου τράπεζαν. Έγήρασα άδελφών μέχρι ταύδε και οδοιπορών πεζός, ήδη δε έχούμαι επί της άμάξης σου παρά σοι καθήμενος. Άλλά πώς να τό είπω; ο άνθρωπος, τουλάχιστον έγώ, έχω και φιλοτιμίαν. Έως χθές εις τό χωρίον μου έζων μέν πτωχικώς, άλλ' έζων εκ των κόπων μου έδώ ζώ αυτοκρατορικώς, άλλ' αισθάνομαι τι εν τή καρδίη, τό όποιον μ' έλέγχει, ότι κάθημαι άργός, ενθ' οι άλλοι έχρουσιν εργασίαν.»

«Και τί να γεινη λοιπόν;» ήρώτησε μειδιών ο Ποτεμκίνος. «Τί να γεινη; Να μοι εβρης εργασίαν τινά, ώστε ν' ανακαύω την φιλοτιμίαν μου εργασίαν, ώστε να συναισθάνομαι, ότι εκ των όσα κατέχω μέρος τουλάχιστον απέκτησα έγώ, και δέν είναι της αγάπης σου δωρήματα.»

«Άλλά προς τί τούτο; άντέλεπεν ο Ποτεμκίνος' συ προσβύτης ήδη αν, έχεις ανάγκην άναπαύσεως και ήσυχίας. Μένε ως τό πριν, τρώγες, πίνες, διασκεδάζες και άμερμίνας. Σοι ύπεσχέθην να φροντίσω περι σου ένήσυχ ζής, την δε ύπόσχισίν μου επαναλαμβάνω και τώρα.»

«Σοι ευχαριστώ, σοι ευχαριστώ έγκαρδίως, απήντησεν ο γέρον' άλλ' αν πραγματικώς θέλης να μ' ευχαριστήσης σε παρακαλώ να ένδώσης εις τό αίτούμενον. Συ μέγα δύναμένος εις τά άνάκτορα, εις τά ύπουργεία, άπανταχού, διά μίαν λέξιν.»

«Και τίνι ύεσιν αιτής; διέκοψεν αυτόν ο

Ποτεμκίνοσ. Διὰ θέσιν ἀνωτέρων ἀπαιτοῦνται πολλὰ προσόντα, ἰκανότησ, ἀρχαιότησ, παιδεία, ὡν δυστυχῶσ στέρεισαι. Αἱ θέσεισ δὲ, ἄσ δύναται τις καὶ ἄνευ παιδείασ καὶ ἀρχαιότητοσ νὰ λάβῃ, ἀπαιτοῦσι τοῦλάχιστον ἡλικίαν ἀνδρικὴν. Βεβαίωσ ἂν θελήσω θὰ λάβῃσ μίαν τῶν τελευταίων τούτων, ἀλλὰ δὲν ἀντέχεισ πλέον διδάσκαλέ μου, δὲν ἀντέχεισ.»

«Ἐάν θέλῃσ, εἶπεν ὁ γέρον, γίνομαι διὰ σοῦ ἐντελῶσ εὐτυχῆσ. Ἐχω ὑπ' ὄψιν τὴν θέσιν ἐκείνην, δι' ἧσ καὶ πολλὰ ἀπολαύει τις καὶ μικράν, ἐλαχίστην ἐργασίαν ἐργάζεσαι. Εἶμαι ἕντωσ γέρον, ὡσ προλαβόντωσ ἀνέφερεσ, καὶ δὲν ἀντέχω εἰσ ἐργασίασ βαρείασ καὶ ἐπιπόνουσ· ἀλλὰ τὸ ξυλάριον, τὸ ὅποιον ἐκίνει ἐν τῷ θεάτρῳ ὁ ἐπὶ τῆσ ὑψηλοτέρασ ἔδρασ καθήμενοσ ἀνήρ, τὸ ξυλάριον ἐκεῖνο εἶναι, ὡσ μοὶ ἐφάνη, λίαν ἐλαφρόν, καὶ δύναμαι καὶ ἐγὼ νὰ κινῶ αὐτὸ εὐκόλωσ. Δὲν μοὶ κάμνεις λοιπόν τὴν χάριν νὰ παύσῃσ τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον καὶ νὰ διορίσῃσ ἐμὲ εἰσ τὴν θέσιν αὐτοῦ;»

Α. ΚΑΤΑΚΟΓΖΙΚΟΣ.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

εἰσ βαρέωσ κοιμώμενον.

[Ἐσ τῶν τοῦ Πλ. Ταυταλίδου].

Ζωντανόνεκροσ σωθῆσ νέοσ ἔτι, κρῖμα, κρῖμα!
Ἄναπαύετ' ὑπ' αὐτοῦ τοῦ καπλώματοσ τὸ μῦθμα.
Κλαυθὸν τὸν πρὶν σηκώθῃ, ὅμοιωσ τοῦ νὰ τὸν σηκώσῃ;
Ἐσκοτώθῃ ἐν φ' ἑῷ, καὶ δὲν ἑῷ νὰ τὸν σκοτώσῃ.

ΛΑΙΘΕΙΔΙΑ

* Οἱ εὐρισκόμενοι ἐπὶ ὑψηλῶν θέσεων, ἐπιθυμοῦσι νὰ ἀνέλθωσι εἰσ ἔτι ὑψηλοτέρασ· οἱ καθέξαντεσ ἡμῶσ τὰσ ὑψίστασ, πολλάκισ ἀποβλέπουσι μετὰ λύπησ εἰσ τινὰ εὐχαριστοτέρων θέσιν, ἢν ἀφήκωσ.

* Ἐκάστη δύνασ ἡλίου δωρεὶ εἰσ τὸν ἄνθρωπον τὴν φρόνησιν καὶ τὴν πείραν, ὡν ἡ ἔλλειψισ ἐβλάφεν αὐτὸν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆσ ἡμέρασ. Τὸ κακὸν ὅμωσ εἶνε ὅτι ἡ φρόνησισ καὶ ἡ πείρα αὐτὴ αὐδόλωσ χρησιμεύουσι τὴν ἐπιούσαν. (Rukerl).

* Δὲν εἶνε ὁ χροῦδοσ καὶ ἡ πολυτέλεια τὰ σημεῖα τῆσ ἀνωτάτησ τάξεωσ, ἀλλ' ἡ περὶ τοῦσ τρόπουσ κομψότησ, ἡ γαλήνη, ἡ ἄνευ σκέψεωσ καὶ προσποιήσεωσ φυσικὴ εὐγένεια, ἡ θέτουσα ἕκαστον ἐν τῇ θέσει του καὶ μένουσα πάντοτε ἐν τῇ ἰδίᾳ. (K. Kruclior).

* Ὁ κακουργήσασ ἐν τῇ σκιᾷ τοῦ μυστηρίου, ἑῷ ἐν τῷ δειννεκεὶ φέθῳ, ὅτι ἀπρόοπτόν τι συμβάν δύναται νὰ τὸν προδώσῃ. Διὰ τὸ πρᾶττων τὸ ἀγαθόν, χωρὶσ νὰ παρατηρηθῇ πολλάκισ, δὲν ἤθελεν ἐλπίζει, ὅτι ἡμέραν τινὰ δύναται νὰ τῷ εὐγνωμοσύνησ; (Gautier).

* Αἱ ἰδιόγραφοὶ ἐπιστολαὶ εἶνε οἱ μέγιστοι ἡμῶν ἔγγραφοί.

1. Οὐκ ἔστιν ἡ μετὰ τὸν ἄνθρωπον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

— Περὶ τὸ ἔτοσ 1830 ἐν Ἑλβεστίνιζ τῆσ Βοημίας, γράφει γερμανικὴ τις ἐφημερίσ, νέα τις χωρικὴ, ὑπηρετρία παρὰ τινι τῶν πολιτῶν, ἧτισ ἐξαρύνετο μόνη τῆσ ἐν τῷ μαγειρείῳ Κυριακὴν τινὰ, κατεγίνετο, διὰ νὰ διασκεδάσῃ, εἰσ ἐπινόησιν τοῦ βηματισμοῦ νέου τινὸσ χοροῦ, ὃν ἐφήρμοσεν εἰσ τὸν σκοπὸν ἑνὸσ τραγουδίου τοῦ χορίου τῆσ. Οἱ κύριοί τῆσ ἐπανελθόντεσ τὴν εὔρον οὕτω πωσ χοροπηδῶσαν καὶ ἀντὶ νὰ τὴν ἐπιπλήξωσι, τὴν προσεκάλεσαν νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν βηματισμόν ἐκεῖνον τὰ ἐσπέρας εἰσ τὴν αἴθουσαν, ἔνθα εὐρίσκετο καὶ ὁ μουσικὸσ Ἰωσήφ Νέρουδασ, ὅστισ ἐσημείωσε καὶ τὸν σκοπὸν καὶ τὸν βηματισμόν. Μετ' οὐ πολὺ ὁ νέοσ χορὸσ ἐχορεύθη παρὰ πάντων εἰσ τινὰ εὐρτήν. Τῷ 1835 ἐγνώσθη εἰσ Πράγαν, ἔνθα ἔνεκα τοῦ ἡμίσεοσ βήματοσ, ὅπερ περιείχετο εἰσ αὐτὸν τὸν ὀνόμασαν *πούλκαμ*, ὅπερ εἰσ τὴν γλῶσσαν τοῦ τόπου σημαίνει ἡμισυ. Μετὰ τέσσαρα ἔτη μουσικοὶ τινεσ ἐκ Πράγασ διέδοσαν τὴν πόλκαν εἰσ Βιέννην. Τῷ 1840 χοροδιδάσκαλοσ τις τῆσ Πράγασ καλούμενοσ *Ράβ* ἐχόρευσε κατὰ πρόωτην φοράν τὴν πόλκαν εἰσ τὸ Ἰδελιον τῶν Παρισίων, ἧτισ ἔκτοτε κατέστη χορὸσ πάγκοινοσ καὶ λίαν δημοτικὸσ. Ἡ πρώτη δὲ τυπωθεῖσα μουσικὴ διὰ τὴν ὄρχησιν τῆσ πόλκασ εἶνε Φραγκίσκου τινὸσ Χίλμαρ, μουσικοδιδασκάλου ἐν Κοπιδλέῳ.

— Κατὰ τὸ ἔτοσ 1686 ἀπεστάλη μητροπολίτησ Ἰωαννίνων Κλήμησ ὁ Χιοσ, ἀνὴρ ἀμαθέστατοσ, ὅστισ ἐκίνησε τὴν κατ' αὐτοῦ περιφρόνησιν τῶν τότε φιλομαθῶν Ἰωαννιτῶν, οἵτινεσ καὶ συνεφώνησαν ἐν τάχει ἵνα ἀποταθῶσι εἰσ τὸ Πατριαρχεῖον, ζητοῦντεσ τὴν ἀντικατάστασιν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνοσ ἐζήτησε τὴν εὐμένειαν τῶν προισταμένων, συγκατετέθησαν οὗτοι νὰ μὴ ζητήσωσι τὴν ἐξωσίν του, ἂν ὑπέσχετο νὰ ἐνασχοληθῇ μετὰ ζήλου εἰσ τὴν ἐκμάθησιν τῆσ ἑλληνικῆσ ἐγκυκλοπαιδείασ· τούτου γενομένου δεκτοῦ ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα, πρὸσ τὸν σκοπὸν ἐκεῖνον ἐπεφορτίσθη παρὰ τῶν Ἰωαννιτῶν ὁ ἐξ Ἰωαννίνων Βησσαρίων ὁ Μακρὸσ, ὁ τότε διδάσκαλοσ τῆσ πόλεωσ γραμματίσασ καὶ τότε ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῶν Δουκιάδων μονάζων. Ὅθεν εἰσ τὸ μοναστήριον ἐκεῖνο μετέβη ἀμέσωσ ὁ μητροπολίτησ, καὶ διὰ πολλῆσ προθυμίας, ἐν πενταετεί διαστήματι, ἐξεπαιδεύθη ὑπὸ τοῦ Βησσαρίωνοσ τὰ τότε παραδιδόμενα ἐγκύκλια μαθήματα, καὶ ἐπέστρεψεν εἰσ τὴν μητροπόλιν του, κυβερνωμένην εἰσ τὸ μεταξὺ παρὰ τοῦ πρωτοσυγκέλλου καὶ τῆσ ἐκ προύχόντων ἐπιτροπῆσ. Ἐν ἔτει 1704 ὁ μητροπολίτησ Κλήμησ ἀπῆλθεν εἰσ Κωνσταντινούπολιν δι' ἐπαρχιακὰσ ὑποθέσεισ, καὶ ἐκίνησε τὴν θαυμασμόν πάντων διὰ τὴν μεγάλην παιδείαν του!

Εἰσ Ἀναγνωστῆρι.